

A scenic view of a lake with reeds, a wooden pier, and a small boat. The text is overlaid on the image.

Kő-Szabó Imre

85

mini

történet

riportokba ágyazva

Vác - 2018

Kő-Szabó Imre: 85 mini történet (riportokba ágyazva)

(irodalmi riportok)

A kötetet szerkesztette: Kő-Szabó Imre

(A kötet címlap fotóját és a kötetben közzétett fotókat

Rostásy Szabó Mihály fotóművész

készítette)

„Képek a Balatonról”

A kötet technikai összeállításában közreműködött

Osvald Jutka

A kötet számítógépes szerkesztési, összeállítási munkáit végezte

Szabó Rózsa

(A szerző fotóját készítette Szabó Rózsa)

Creative Commons by-nc-sa/4.0 - Nevezd meg! Ne add el! Így add tovább!

(a kötetben szereplő írások, megjelentek 2006-tól kezdődően, a KLÁRIS

Irodalmi-kulturális folyóirat lapszámaiban)

Vác 2018

Szabó Magda írónőtől két idézet:

„Ott kezdődik a nagyemberség, hogy az ember észreveszi, hogy mások is élnek a földön őkívüle, és amit tesz, úgy teszi, hogy nemcsak magára gondol, hanem másokra is.”

„Az élet, ha nagy gyűrődések után is, valahogy mindig kisimul.”

Minden jog fenntartva

© Kő-Szabó Imre – 2018

ISBN szám: 978-615-00-2012-9

Vác – 2018

Bevezető

Ez az összeállítás tizenöt riportot tartalmaz. Az egyes írások tartalma egymástól eltérő, mégis van bennük egy közös vonás, hogy az emberről szólnak. A riportokban 85 olyan mini történet található, melyben emberek vallanak élettörténetükről, egyéni sorsuk alakulásáról, talán okulásképpen.

Mondhatnánk azt is, hogy a ma emberéről, aki éli az életét, küzd, hadakozik. Néha álmodozik egy szebb életről, néha úgy érzi nem sikerültek dolgai. Aztán erőt gyűjt, megy tovább, próbálja megváltoztatni gondolkodását.

Néha tele van indulatokkal, szeretne eltűnni egy kis időre, hogy erőt gyűjtsön. Aztán elindul szerencsét próbálni és megy, viszi magával szokásait. Rájön élete során, hogy nem lehet csak úgy, nyomtalanul eltűnni.

A remény mindig megvan a jobb, szebb életre. Sok-sok buktatón átverekszi magát és a harcok összességében végül megállapítja, hogy az ő élete volt az igazi. Ezt a reményét, optimizmusát sosem veszíti el.

a szerző.

Vác - 2018

Tartalom

Miben szeretnék élni? (kinek milyen az élete).....	5
Nem ábrándozom, csak töprengök (sokszor tőpreng az ember - mit tegyen?).....	10
Jöhet bármi, én erős vagyok! (edzés, sportolás, lazítás).....	16
Teendők a tökéletesség oltárán (a tökéletességre való törekvés).....	22
Nem vagyunk mentesek indulatainktól (az emberi indulatok hullámai).....	28
Változtasd meg gondolkodásodat (gondolkodni másként).....	34
Mindig jobbat remél az ember (a jövő birtokba vétele)	40
Látszat: álmodozunk, de itt a valóság (a valóság mindig látszik)	46
Elmondhatja: szegény, mint a templom egere („szegények vagyunk, de jól élünk!”)	52
Adni jó, kapni jó, de nem mindenáron („aki mer adni, az kap is!”).....	58
Nem lehet nyom nélkül, eltűnni! (nyomot hagyunk magunk után a világban).....	64
Feltöltődés „Kell egy kis áramszünet...” (kell egy kis kikapcsolódás)	70
Mindig csak megyünk, megyünk, valahová (vándorúton vagyunk, ha akarjuk, ha nem).....	76
„Szokás teszi az embert” (a szokások összessége)	82
Hisszük: az én életem az igazi („próbálj meg az lenni, ami lehetnél!”)	88

Miben szeretnénk élni?

Nincs olyan ember a világon, aki ne szeretne jólétben élni. Úgy, hogy ne legyenek napi gondjai, az élet lapjai simán peregjenek. Napjainkban tapasztaljuk, hogy a világ nagy mozgásba lendült. Emberek százai keltek útra Afrikából, Mexikóból, Közel-Keletről, hogy egy jobb élet reményében lélekvesztő csónakokon átkeljenek a tengeren, vagy végig gyalogolják fél Európát, hogy ahová majd eljutnak, ott jobb lesz. Persze ennek nagy része sajnos csak álom, mert a jólét nem hever szanaszét egész Európában. Azért tenni kell, beilleszkedni, dolgozni, gürcölni. Persze az élet eléggé disszonáns, mert vannak emberek, akik a kis újukat sem mozdtítják és mégis jólétben élnek. E pár soros bevezető után tekintsünk körbe, nyitott szemmel.

Cs. Erzsike, aki elmúlt negyven éves, a Zrínyi utcában üzemelteti „Erzsike virágbolt” nevű vállalkozását. Pár éve vágott bele, két fiú gyerekük van, gimnazisták. A férje egy alkatrészeket gyártó cégnél, művezető. Úgy gondolta Erzsike, szereti a virágokat, tele van a kertje, miért ne foglalkozna ezzel. Az üzlethelyiséget bérli, már kiépültek azok a csatornák, virágkertészetekkel, ahonnan beszerzi a cserepes, meg a vágott virágokat. – Vannak csendesebb napok – mondja, de a virágok sokszor nagyon kelendők Vannak kiemelt névnapok, mint Katalin, Erzsébet, ilyenkor a férfiak viszik a virágot. Az iskolai ballagások idején az anyukák vásárolnak a végzős gyerekeiknek, legyenek azok lányok, vagy fiúk. Egy-egy esküvő is sok pénzt hoz a konyhára. A legforgalmasabb időszak az ősz, a halottak napja. Ilyenkor sok koszorút készítünk, vágott virágból is sokat eladunk. Nem bántam meg, hogy belevágtam. Így mindennapra van elfoglaltságom, a jövedelem pedig jól kiegészíti a család bevételét. Persze nem dőzsölünk, számítással szépen beosztjuk és így élünk, minden családtag megalégedésére.

P. Tibor taxis ebben a kis városban. Mindenki ismeri, hiszen tíz éve űzi ezt az ipart. Azt mondja, szereti csinálni, elbeszélget az utasokkal.

Néha van egy-két kötözködő, de eddig ezekkel sem volt különösebb gond. Sokat volt kint a droszton, ahol felveszi az utasokat, két műszakban dolgozik. Most az a gondja, hogy az autót le kell cserélnie, mert tíz évnél idősebb gépkocsival, nem lehet taxizni. Úgy látszik, mindig van valami, nem lehet megállni. Az elmúlt években a családi házat tették rendbe. Korszerű fűtést szereltek be, szigetelték a házat. Ezzel mikor kész lettek, volt egy-két évnyi szusszanásnyi idő, most pedig itt a kocs cseréje. – Úgy látszik, nem lehet megállni! – mondja természetes hangon. – Ahhoz, hogy minden rendbe legyen, folyamatosan dolgozni kell! Luxust kétszer engedtünk meg magunknak. Egyszer a Balatonon nyaraltunk, egyszer meg Horvátországban megnéztük a tengert. Most is megyek szolgálatba, mert az új kocs, sok utast kíván.

A Kovács családban hat gyerek van. Sorban születtek, évüket tekintve a legkisebb Zoli, kétéves, aztán Péter három éves, Mari már ötéves, Zsóka hatéves, Krisztina nyolc, Gyula kilenc. Egy kis faluban laknak, egy másfélszobás kis házban. Anyuka nem dolgozik, a gyerekek száma miatt főállású anya. Nagy rendet tart, mindenki segít a családban. A családfő, Kovács Gyula vasbeton szerelő, a közeli városban dolgozik. Jövedelmük az apa fizetése, meg a családi pótlék, amely a hat gyerek után közel százezer forint, meg anyuka is kap valamennyit a főállású anyaságra, de nem sokat.

Ezt kell beosztani, ebből kell bevásárolni az élelmet, tisztító szereket, ruhát, meg ami kell még ahhoz, hogy éljen a család. A boltba anyuka jár, mindennap. Ilyenkor vesz négy kenyeret, egy kiló zsírt, vagy két doboz margarint, meg öt liter tejet, egy kiló cukrot. Ez mindennap kell, ebből aztán kávé készül, zsíros, vagy margarinos kenyér. De hol van még a hús és miből lesz ebéd, meg vacsora. Aki nem éli meg ezt az életet, az el sem tudja képzelni, milyen fantázia kell ahhoz, hogy ennek a családnak az élete, csak egy kicsit kiegyensúlyozott legyen, talán gondtalan és egyszer majd elmondhassák, jólétben élünk. Pedig egy hatgyerekes család nem szélsőséges eset és azt sem mondhatjuk, a gyerekek születésében a Kovács család, meggondolatlan volt. A család tagjai segítik egymást, figyelnek egymásra, szeretetben élnek. Szent-Gály Kata, erdélyi születésű

művészettörténész tanár szerint: „A Világot nem a jólét fogja lakhatóvá tenni, hanem a mások felé forduló szeretet.”

Az ember szemléli a világot, mert ugye csukott szemmel mégsem járhat. Bosszantja, ha olyat lát, ami számára nem hétköznapi. Ez a nem hétköznapi dolog pedig a gazdagság. Nincs olyan ember, aki nem tenné fel a kérdést, ha lát egy csoda „szép” házat (esetleg méretében már akkora, hogy palotának is lehetne nevezni). Vagy egy csoda „szép”, márkás autót, amelynek ára az álmok világába szaladgál. Aztán meg az is kiderül, hogy nemcsak a „papának” van ilyen kocsija, hanem hasonlóval megy „bevásárolni” a platina szőke, műkörmös „mama” is. A kérdés pedig egyszerű: - Miből? Csak fantáziálsz és kérdezed magadtól: - mit csinálhat ez az ember, hogy ilyen bőséges a havi fizetése? Ez szinte megfejthetetlen kérdés, nyilvánosan nincs is válasz rá.

Próbálsz megfejtést kitalálni, talán örökölte, egy hasonló gazdagtól. Vagy megütötték a lottón a több milliárdos főnyereményt, amelyből évente esetleg kettő, a gazdagok száma pedig több. Ha beleképzeled magát az ember, az említett két autós, csodálatos jólétbe, akkor biztosan Vaszary Gábor írónak van igaza. Szerinte ugyanis „minden, ami állandó, egy idő múlva unalmasnak tűnik fel az embernek: egészség, jólét, gondtalan élet”. Neki van bizonyára igaza.

Az elosztásból akadnak a gondok. Pedig volt rá ígéret, mert azt mondták, eljön egyszer a Kánaán, ahol a bőség kosarából mindenki egyaránt vehet. De ez a bizonyos Kánaán nem akart elérkezni. Aztán a közelmúltban a politikában nevezték meg ezt a helyet, melyet fel is írtak egy nagy táblára, hogy mindenki jól lássa a célt, még azok is, akik szürke hályogműtét előtt állnak: kommunizmus! Aztán a jól látók előtt is szürke lett ez a táv, majd egyszerűen, szertefoszlott, semmivé vált.

T. Tibor élete során megtapasztalta, milyen az, ha nélkülözni kell és hiányzik valami. Most ötven éves és neves borász lett, van szőlője és pincészete. Az egész úgy kezdődött, hogy egy hegyi kirándulás során, megtetszett neki egy szépen gondozott kis szőlős terület, egy falatnyi présházzal. Szóba elegyedett az éppen kapálgató, öreg tulajdonossal.

Beszélgettek, a szavak végén oda jutottak, hogy szívesen eladná ezt a szőlőt, hiszen ő már nyolcvan éves is elmúlt. Hetek érlelése után vétel lett belőle. T. Tibor belevágott a borászkodásba. Ezzel a kicsivel kezdte, aztán még vett hozzá szőlős területet, többször is. Napjainkra eléggé kinőtte magát, pincészetéből az ő nevével fémjelzett címkézett üvegekben forgalmazza saját borát. Ő ismerte Laurent Gounelle francia író mondását: „az anyagi jólét önmagában nem szül boldogságot, de hiánya sokszor megnehezíti a mindennapokat.”

Z. Ferenc és T. Máté húszévesen találkoztak egy költözés során. Kiderült, hogy mind a ketten imádnak biciklizni. A kerékpárjuk is minőségi volt. Pár hónapos barátság után elhatározták, végig kerekéznek Európát. Egészen Svédorszáig gurultak, majd visszafelé érintették Franciaországot, a nagy kerekézők országát. Spanyolországból fordultak vissza és Olaszország után tértek haza. Ők ketten döntöttek így, mintha ismerték volna Paulo Coelho brazil író mondását: „egyetlen kaland többet ér, mint ezer egyforma nap, amit kényelemben és jólétben töltünk.”

A téma sikeres szemléltetésére vegyünk két embert, sajátos történetével. Az egyik ember K. Pál, negyven éves, gazdag (azt nem tudni mitől lett az, csak gazdag, sok pénze van. Van ilyen ember, nem is egy.) Az ő életszemléletét Stephen King fogalmazta meg. – „A pénz, tíz-húsz évig a jólét, különös dolgokat tesz az emberrel, elhiszi ugyanis, hogy nincs olyan szorult helyzet, amiből ne lenne joga, kiverekedni magát.” De hogy milyen a belső békéje, az számára nem kérdés.

A másik ember Cs. Zoltán, szintén negyven éves. Nem mondható gazdag embernek, olyan közepest megközelítő életmódban él. Vannak szűkösebb napok, vannak kiegyensúlyozottabbak. Nem búslakodik, életszeretete megfelelő. A kisebb dolgok is pozitív életerővel tölti el. Dean Ray Koontz amerikai író írja: „Az embert leginkább, akkor tölti el az elégedettség és jólét tudata, amikor jól fűtött, kényelmes szobából, nézi a kinti hideg, téli világot.” Akkor nem kell más, csak a lelki béke.

Nem ábrándozom, csak töprengék

A meditáció általános közismeret szerint, olyan fajta tevékenység, amely valamilyen jóga típus (több van belőle), gyakorlása során, közérzetet, kedélyállapotot, erőnlétet, kiegyensúlyozottságot javít – feltételezett eredményként. A meditáció hallatán, az a kérdés merül fel csak: - a köznapi ember, aki korán kel, fut a munkába, majd annak végeztével rohan a családjához, hogy az ottani feladatokat (bevásárlás, főzés, lakás rendbe tétele stb.) el lássa, leül-e meditatálni? Nem valószínű! Számára a meditálás valóban azt jelenti, döntenie kell egy bizonyos kérdésben. Pl.: - Lépjek-e egy jobb munkahely reményében? – Megvegyem-e azt a bizonyos eszközt, amely segíti, könnyíti életünket? – Beírássam a gyereket angol nyelvre? – Megyünk-e öt év után kéthétre nyaralni? – Futja-e pénzünk az e havi költségeket? Tehát számtalan, úgynevezett „vérbe vágó” meditálást kell átélni, sok-sok konfliktus közepette. Köznapi nyelven ezek az emberek ezt nem is nevezik meditációnak, inkább közismertebb az a megközelítés: - morfondírozik valamin, vagy éppen töpreng valamilyen megoldáson. Ez utóbbi „meditációs folyamatokból” lássunk néhányat.

Z. Zsolt most töltötte be 25. életévét. Műszerészként dolgozott egy közeli üzemben, ott ismerkedett meg Pannival, aki ugyan annyi idős volt, mint ő. Z. Zsolt magas, férfias kinézetű volt, ránézésre első pillantásra megakadt a lányok szeme rajta. Sajnos habitusában egy kicsit lassú, körülményes ember volt. nem sietett el semmiféle döntést, volt is ebből elég baja. A szerelem azonban most hatalmába kerítette, Panni teljesen megbabonázta. Azonban Panni egy kicsit csapodár nőszemély volt, ő már abban a korban gondolta magát, férjhez kell mennie. Így más fiúk is számításba jöttek: Látták ez Zsolt barátai és mondták is neki: - Ne morfondírozz a dolgon, vedd el! Mivel Zsolt, nem volt az a hadvezér, aki seregeit, egy pillanat alatt, más frontvonalra parancsolja, azt vette észre, hogy Panni kifogásokat keres egy-egy újabb találkozó esetében. Aztán

később arról értesült, hogy Panni a következő szombaton tartja esküvőjét, valamilyen Lajossal.

Sz. Irén már közel negyven éves munkaviszonnal rendelkezett, amikor belépett mostani munkahelyére. Azért váltott, mert közelebb került lakhelyéhez, valamivel több pénzt is adtak, és amikor kipróbálták a számítógép kezelésben, a negyven jelentkező közül ő volt a legjobb. – Nyugdíjig azt a pár évet már kibírom! - nyugtatta magát. De a dolgok másképpen alakultak. Ment a szóbeszéd: - Nem kellett volna ilyen öreg nyanyát felvenni ide. – Fiatalabb jobb lett volna! – Nem is érti, mit kell itt csinálni! Ez aztán kiborította, csak morfondírozott a hallottakon. Volt, amit egyenesbe mondtak, de volt amit, jó szokás szerint áttételesen, hátulról. Tudta, vissza kellene vágnia, aztán rendben lenne minden. Így fogja eltölteni azt a pár évet, ami még hátra van? Gondolkodott, de nem tudott és ez a bizonytalanság, kihatott munkájára is. Nem telt el hat hónapnál több, a főnök hívatta, átszervezésre hivatkozott és egyszerűen az utcán találta magát. Még egy év hiányzott a negyvenhez, hogy nyugdíjba mehessen.

U. Zsuzsa most harminc éves és már három gyermek édesanyja. A fiúk 10, 8 és 6 évesek. Kettő iskolás, a harmadik az iskola küszöbén toporzékol, már menne a többiek után, ő is iskolás szeretne lenni. U. Zsuzsa huszonöt éves volt, amikor férje lelépett egy másik csaj miatt. Ott maradt a három gyerekkel, még szerencse, hogy a lakásban ők maradtak és volt munkahelye. De ettől a perctől csupa morfondírozás volt az élete. Mindenen töprengeni kellett, hogyan osztja be a pénzt, azt, amit keresett. A volt férj – az apa – az csak úgy elment, eliszkolt, mint aki jól végezte „munkáját”. Pénzt, azt úgy fizetett gyerektartás fejében, mint a mesében, - hol volt, hol nem volt, de többször nem volt! Zsuzsa élete keménnyé vált, csak a gyerekek voltak számára a fontosak. Még szerencse, hogy a srácok, ilyen fiatal koruk ellenére is, mindent jól érzékelték, fegyelmezettek voltak, szófogadók és segítők. Vigyáztak egymásra, anyjukra is. Zsuzsa sohasem panaszkodott, de ha megkérdezték tőle, hogyan csinálja mind ezt? A válasz egyszerű volt: - Az élet kifaragja magát!

T. Zsuzsa néni elmúlt ötven évesen kezdte fájlalni a gyomrát. ezek a fájdalmak először csak napok után jelentkeztek, később szinte naponta. Orvoshoz egyelőre nem akart menni, de végül mégis oda kényszerült. Megtükrözték, megállapították, hogy a baj olyan nagy, hogy műtéttel tudnak csak rajta segíteni. Mivel életében csak most látott kórházat belülről, ódzkodott oda menni. nem akart ő műtétet, inkább választja a diétázást. Orvosa azonban ragaszkodott a műtéthez, mert tudta, hogy csak így orvosolható a baj. Kérte, hogy gondolkodjon ezen otthon, nyugodtan. Mivel várólistára tették, engedtek neki. Zsuzsa néni gyomra azonban nem akart javulni, orvost követelt, szinte naponta. Ő meg csak várt, talán a csodában hitt, amikor egyik reggel olyan rosszul lett, hogy mentőt kellett hívni hozzá. A műtét sikerült, megfogadta, eztán nem fog dolgok felett meditálni, előbb fog dönteni.

K. Péter és felesége már tíz éve éltek egy idős néninél, albérletben. Saját lakásra vágytak, ezért meg is tettek mindent. Péter is és a felesége is különmunkát vállaltak, hogy gyűljön a pénz a lakásra. Sokszor előfordult, a sok munka miatt szinte napokig nem látták egymást, mert az egyikőjük még munkában volt, a másik meg ment. Már az is megfordult a fejükben, nem élete ez így, abba kéne hagyni ezt a sóvárgást a lakás után. Aztán mégis folytatták tovább, gondolva egyszer vége lesz. A pénz kezdett összegyűlni, meg is néztek jó pár eladó lakást, de mindig azon morfondíroztak, hátha jobbat, olcsóbbat fognak ki. A szerencsére vártak, de az késett, sőt a kisvárosban a nagy kereslet miatt a lakásárak is emelkedtek. Most ott tartanak, hogy nagy és időt felőrlő gondolkodás után, versenyt futnak a meglévő pénzükkkel, az emelkedő lakásárakkal. Talán egyszer révbe érnek.

K. István, még általános iskolába járt, amikor kitűnt, hogy jó zenei érzékkel rendelkezik. Be is írátták egy zongora tanárnőhöz, hogy elsajátítsa a hangszer kezelésének rejtelseit. Járt is szorgalmasan zongoraórákra, csak az volt a baj, hogy a klasszikus kották lejátszása, nem elégítette ki. Őt jobban érdekelte a jazz muzsika. Otthon, ha szülei nem

voltak jelen, ilyen számokat játszott. Sőt, belekezdett jazz zenei számok gyűjtésébe is, főleg amerikai zenészekről. Mire elvégezte a középiskolát (kereskedelmibe járt), már nagy gyűjteménye volt. Azért kereskedelmibe, apja unszolására, mert nagy zenész úgysem lesz belőle, legalább legyen a kezébe egy szakma és boldoguljon azzal. Valahol az apjának volt igaza, de a döntés mégis K. Istváné volt. Több hónapon keresztül nem tudott elhelyezkedni. Volt vagy húsz állásinterjún, eredménytelenül. Egyik alkalommal, egy ilyen beszélgetésről sétált hazafelé, amikor megpillantotta, hogy a főtér és a vasútállomás közötti útvonalon kiadó egy üres üzlethelyiség. Azon kezdett töprengeni (meditálni), mi lenne, ha abban ő egy kis presszót nyitna és ezt egy „jazz-kávéház”-nak nevezné, és reggeltől estig szólna benne a jazz zene. Ez a helyi gímibe bejáró fiataloknak az iskola és a vasútállomás között, útba is esne. Már csak pénzt kellene előteremtenie. Ebben apja partner volt, megértette fia döntését és támogatta. El is készült a „jazz-kávéház”, ahol szól a jazz, az utcára kitett hangfalból. Előtte az utcán székek és asztalok, ahol a gímibe járó fiatalok fő találkozó hely lett.

P. Ildikó egyik napról a másikra 18 éves lett. A középiskolai évek olyan gyorsan elszaladtak, hogy észtre sem vette. Hiszen a tanulással nem volt gondja, olyan jó erős négyes átlagú tanulónak bizonyult. Tudta, szakmát kellene választania, hiszen a többiek is ezt tették. Neki azonban nem volt elképzelése semmiről. Talán az volt a baj, hogy ha a fodrászatot említették, akkor ezért lelkesedett, ha a kozmetikusságot, akkor azért. Csak meditált mi legyen. Egyszer arra az álláspontra jutott, hogy férjhez megy, szül vagy három gyereket, anya lesz. Aztán ezt is elvetette. A nagy töprengés (meditálás) közben az idő kerekét nem lehetett megállítani, tehát dolgozni kezdett. Egy idősek otthonában tudott elhelyezkedni. Most jött rá, hogy van érzéke, kedve az időskorúakkal foglalkozni. A nagy pályaválasztási gondok után, gondozónő lett, melyet már öt éve csinál, töretlen kedvvel.

A történetek rezüméje nem más, hogy a döntés nem megy egyszerűen, egyik percről a másikra. Gondolkodni kell, meditálni,

töprengeni azon, hogy a családnak mi jó, mi hasznos, mi előnyös. Töprengeni azon, hogy a javakat, a megszerzett pénzt hogyan osszuk be, úgy hogy jusson mindenre. Az élet apró mozzanatai telis-teli vannak döntés előtti mérlegeléssel (meditálással). Ha akarjuk, ha nem így működik. Már csak egyre kell okvetlen figyelni, hogy ne teljesüljön az a mondás: - „Evéskor jön meg a szomszéd!” Mert ez megzavarhatja meditációnkat, töprengésünket a döntési folyamatban.

Jöhet bármi, én erős vagyok!

Lazítani, relaxálni a mai rohanó világban kinek van ideje? Jó, ha el tudom végezni a munkámat, másra már nincs időm! – mondjuk sokan, mert a megélhetés, a mindent befolyásoló pénz utáni rohanásunk feldarabolja, szétszaggatja időnket, energiánkat, önmagunkat. Aztán egyszer csak elkezdődik, hogy fáradtan ébredünk, éjjel álmatlanul, nyugtalanul alszunk, kezd itt-ott fájni testünkben valami, és csak csodálkozunk. Mondjuk, elhítetve magunkkal, fiatalok vagyunk, egészségesek, mégis mi történhetett? A válaszok nem egyszerűek!

Zs. Csaba már akkor összeveszett az asszonnyal, amikor megvették ezt a négyszáz négyszögöles telket. Erre építették a családi házat. Mondta: - Minek ekkora terület, azt meg is kell művelni, rendbe tenni. Kinek van erre ideje, energiája? Valóban át kellett ezt gondolni, de ahogy telt az idő Zs. Csabának lett igaza. A ház felépülése után, kibontakozott az a terület, melyet kertnek lehet majd használni. Első lépésként facsemetéket ültetett, lesz legalább gyümölcs. Foglalkozása szerint biztosítási ügyekkel, foglalkozik. Mikor reggel felkel, egyből nem kell rohannia a munkába. Biztosítást kötni általában a késő délutáni, esti időszakban lehet. Így bőven jut ideje a kertre. Szereti ezt tenni. A kertben nincs, egyetlen gaz szál sem. A szomszéd szokta mondani: - Olyan a kertet, mintha ki lenne pórszívó! Valóban rend van! Az ágyásokban szépen nő a zöldség, paradicsom, paprika. A piacra nem is kell menni, jut belőle még télire is. Zs. Csaba azt mondja, semmi sem tudja úgy kikapcsolni, ellazítani, mint a kertben való foglalatosság. Mert ugye folyamatosan van munka. Ősszel az ásás, trágyázás, tavasszal a veteményezés, majd a növények ápolása és végül a betakarítás, a munka gyümölcsének a „learatása”.

F. Sándor építési vállalkozó. Építési kivitelezéssel foglalkozik. Mindig mondja: - Ma egy építési vállalkozónak jól fel kell kötnie a gatyáját, hogy minden rendben legyen! Amikor kezdte, tizenöt évvel ezelőtt, a körülmények, még mások voltak. Valahogy abban az időben

jobban lehetett bízni az emberekben. Mára ez nagyon megváltozott. Sajnos sok a megbízhatatlan, mondhatjuk úgy is, hogy link ember. Akarnak valamit, de nincs pénzük. Megrendelik a munkát, félig kifizetik, aztán a többi az ablakban. Futhat utána, ki tudja utoléri-e? Ez a sok stressz kikészíti az embert. Már arra is gondolt, váltani kellene, de mire? Legyen lángos sütő, vagy kocsmáros? Ő az építkezéshez ért, ezt kell tennie, még ha sokszor nagyon is nehéz. Hétféteken mindig fáradt, tele van a feje számokkal, építési anyagokkal, szervezési megoldásokkal és onnan nem veri ki, semmisem! Aztán egyszer rájött, hogy az autóvezetés ellazítja, ilyenkor az útra figyel, a hétköznapi gondok kiesnek. Úgy döntött, mivel kevés időt tölt a családjával a szürke napok során, akkor minden hétfégen tegyenek egy közös kirándulást. Azóta bejárták a környéket. Voltak Hollókőn, Egerben, Szilvásváradon, de elvetődtek még Keszthelyre is. Ez utóbbi kétnapos kirándulás volt. A Balaton déli partján mentek odafele, vissza, pedig az északi oldalon és betértek Tihanyba is. Ellazultan ért haza Cs. Sándor, családjával együtt.

Az alvás és az ébrenlét mellett létezik egy harmadik élettani állapot, az ellazult, úgynevezett relaxált állapot. Az emberek jelentős része egyáltalán nem tud lazítani. Gondolataik szüntelenül pörögnek, izmaik feszesek, kötöttek.

A relaxáció, szó szerint ellazulást jelent. Ez elsősorban az izmok ellazulására koncentrál. A szorongás egyik vezető tünete, hogy izmaink feszesek, nem tudunk kiengedni. Ez a szorongó állapot, pedig az emberi szervezetben fáradékonyságot, fejfájást, derékfájást okozhat. Ebből a feszültségből, azonban ki kell kerülni, fel kell oldódni, hogy életünket, munkánkat folytatni tudjuk.

Különféle relaxációs módszerek léteznek. Ezek fő eredményei, hogy feloldódik a bennünk lévő feszültség, izmaink ellazulnak, a mindennapi hajsza elszáll belőlünk. Ez a relaxáció – már jól begyakorolt formában – nem vesz több időt igénybe, mint napi 10-15 percet, amely 2-3 óras alvásnak megfelelő pihenést nyújt.

A relaxáció nem más, mint egy autogén tréning (koncentrált ellazulás). Erre alkalmas és eredményre vivő gyakorlatok, könnyen

elsajátíthatók. Persze nem elég néha-néha relaxálni, az eredményes ellazítás megköveteli egy szisztematikus műveletet, melyet minden nap meg kell tennünk. Előnye, hogy a rendszeres relaxálás védetté teszi szervezetünket. Lassú és fokozatos életszemlélet változás alakul ki, növekszik a türelmi képességünk, fokozódik a testi-lelki önismeretünk. Megtanuljuk és megértjük, mikor, milyen lelki változásokat adunk és megtanuljuk ezek megértő, tudatos feldolgozását is.

Az ellazulást szolgálja a jóga is. A modern jóga gyakran tartalmaz a hinduizmusból származó tradicionális elemeket, mint például az erkölcsi és etikai alapelveket, a test megerősítésére és jó állapotának megőrzésére szolgáló pózokat (tartásokat). A jóga mindennapos gyakorlása önmagában is hasznos. Javítja az egészséget, jó közérzetet teremt, mentális megtisztulást hoz és az életminőség javulását, eredményezi. A jógának négy fő változata van, de léteznek egyéb joga változatok is. A közös bennük, hogy a jógát, a gyakorlatokat, nyugodtan végezheted akkor is, ha más az elképzelésed, más az elgondolásod, hited van. Nem számít, mert lehetsz keresztény, buddhista, vagy akár materialista, nyugodtan alkalmazhatod. Gondolatainkkal formáljuk a világot.

Z. Tamás és K. Béla, mindketten vízvezeték szerelők. Esküsznek, hogy lazításra, kikapcsolódásra legjobb egy közös bográcsparti. K. Bélának van egy hétvégi telke Zebegényben, fent a hegyoldalon. Innen csodálatos kilátás nyílik a Dunakanyarnak erre a szakaszára. Havonta egyszer-kétszer itt szoktak összejönni egy jó halászlére, pacalra, marhalábszár pörköltre. Ez olyan férfi összejövetel, ilyenkor 6-8 haver van együtt. Szombat reggel érkeznek, ott töltik az éjszakát és csak vasárnap délután indulnak vissza a városba. A szombat a főzésé, a kajálásé, este pedig a megmaradt parázs mellett, megváltják a világot. Persze iszogatnak is, de ebben már nem olyan duhajok, mint fiatal korukban. Mindnyájan élteesebb, családos emberek, a közeli város vízművénél dolgoznak, és ilyenkor mindent átbeszélnek. Aztán hétfőn újult erővel vetik magukat a munkába. Z. Tamás és K. Béla azt szokta mondani, hogy egy ilyen

bográcsparti és a hozzá tartozó szórakozás olyan, mint egy betegnek az infúziós kúra.

Új utakat keresnek a szakemberek, hogy a megfáradtakat feltöltsék energiával, tevékenyvé tegyék. Még nem ismert széles körben, de már közkedvelt a lebegőfürdő, a víz és a só csodálatos összhangja. Ez nem más, mint egy forró medence, amelyben a víz hőmérséklete 36 fokos, kivételesen magas ásványi sótartalma és mélysége, csupán 25 centi. Ebben a vízben hanyatt fekve, súlytalanul lebegnek, a fürdőzők. A szervezet felveszi a rendkívül hasznos ásványi anyagokat, melyek gyulladáscsökkentő, bőrápoló és izomlazító hatásai közismertek. Olyan élményt ad, mintha az egész test egy fantasztikus testmasszázs kapna. A résztvevők válasza ezt bizonyítja: - Egy lebegés után, már napokig gyógyszer nélkül jól aludtam, még teliholdas éjszakán is! – Azt a szintű lebegést, amit a medencében éltem át, nem lehet semmihez sem hasonlítani. – Derékfájdalmam azonnal megszűnt és sokkal könnyebbnek éreztem magam! Kérdés: mennyire megfizethető ez a lebegés?

T. Rózsa tanárnő számítástechnikát oktat egy gimnáziumban. Oktatói múltja már több évtizedes, de ezen időszak alatt egyszer sem sikerült nyomtalanul megbirkóznia tanítványai ideget ölő, viselkedéseivel. – Talán más a hullámhossz, vagy nem vagyunk egyformák! – szokta mondani. Azért nincs elkeseredve, mert az idegességre, a bosszúságokra van orvossága. Ő maga nem kedvelte a komoly zenét. Tőle eléggé távol volt Bach, Vivaldi, Beethoven zenei világa. Mikor férjhez ment, férje efféle zenét hallgatott. Volt egy kopott lemezjátszójuk, melyre régi bakelit lemezeket lehetett felrakni. Kezdetben hallgatta szótlánul, türelmesen, nem bosszankodott. Egyszer csak azt vette észre, ha ugyan azt a tételt hallgatták, már vagy ötödször, tizedszer, ismerősen csengett, már a különböző motívumokat is felismerte, élt a zenével. Aztán arra is ráébredt, hogy egy nehéz nap után, csak zenét hallgat, leül a fotelba és lazít, elfelejt mindent, csak a zene lengi be a szobát. A zenén kívül nincs is más. T. Rózsa tanárnő szeret tanítani, szereti a gyerekeket, a számítástechnikát, ezen kívül a felüdülést, hozó zenét szereti talán a legjobban.

Cs. Zoltán abban a szerencsés, hogy születési helyét, ha kérdik, azt a Duna parti kisvárost nevezi meg, ahol ma is él. Egy folyó mellett élni, különleges élmény. A víz vonzza az embert. Cs. Zoltán még óvodás korában meg tanult úszni, aztán mikor iskolás lett a nagy kajakosok lettek a példaképei. Ő is kajakos lett, hetente háromszor járt edzésre. Teste szépen kifejlődött a rendszeres sportolástól. Ma, amikor harmincötödik életévét tapossa és van egy építőipari vállalkozása, még mindig szívesen megy le a vízre és ül be a kajakba, hogy Váctól Nagymarosig, meg vissza, evezzen. Esküszik rá, hogy a vízben lenni, szívni a jó levegőt, nézni a szép Duna menti tájat, a világ legjobb kikapcsolódása. Hetente egyszer biztosan megteszi ezt a távot, és ilyenkor mondja igaz nyugalommal: - Jöhet bármi, én erős vagyok!

Teendők a tökéletesség oltárán

K. Ferenc magyar tanár elmúlt ötven éves, amikor megkérdezték tőle, honnan az a tömérdek ismeretanyag, költőkről, írókról, azok életéről, munkásságukról. Azért tették fel ezt a kérdést, mert K. Ferenc óráit hallgatni élvezet volt. Érdekesen, közérthetőn beszélt, sok-sok színes történetekkel szőtte át mondandóját. – Ezt apámtól örököltam! – mondta egyszerűen. – Nála a tökéletességre való törekvés, olyan volt, mintha levegőt venne az ember. Érdekelte minden, ő is tanárember volt. Én, mint gyerek ott nőttem fel mellette, abban a légkörben. A szülői példamutatás volt a fontos számomra, másképpen el sem tudtam volna képzelni az életemet. Ma is erre törekszem, ez tesz boldoggá, így érzem jól magam.

T. Ferencnek harminckét évével már volt öt munkahelye. Szeretett volna megállapodni. Most pont munkanélkülivé vált, állást keresett. Böngészte az interneten fellelhető állásokat, de ott csak esztergályos, festő, pék, bolti eladó munkaköröket talált. Már kezdett lemondani egy olyan munkahelyről, ahol nyugi van, jó a kereseti lehetőség. Pedig mindent megtenne, hogy egy ilyenhez jusson. Egyik reggel talált egy kedvére való hirdetést. Egy kft gyártásszervező mérnököt keresett, gépi alkatrészek gyártásához. T. Ferenc gondolkodott, már volt máskor is állásinterjún. Mindig vegyes érzelmekkel jött el, nem azt kérdezték tőle, amit ő szeretett volna. Aztán, ha ilyen hiányos a kíváncsiságuk, akkor honnan tudják, hogy ő mire képes. Döntött, ír egy szép, tartalmas pályázatot, kicsit kiszínezve, hogy ámuljanak, tud ő mindent, csak eddig nem tudta bebizonyítani. Ugyan mérnöki képesítése nincs, de majd ezt ügyesen kikerüli, ért a számítástechnikához, dolgozott már számítógépen. Volt ő az egyik cégnél termelési programozó, ismeri a gyártási folyamatokat. Nem új számára a gyártási világ. Aztán leült a számítógéphez és levél, pályázati beadvány formájában leírta, szépen kiszínezte, hiszen ő egy maximalista ezen a téren. Beadta, várt. Értesítették, beszélgettek vele, aztán felvették. Elkezdett dolgozni, de egy hónap múlva felmondtak neki. Nem tartotta be

Stephen King amerikai író mondását „Tegyél pontot minden i-re és húzd át minden t-t, ez a siker titka.” Ő ezt sajnos nem tartotta be.

Elemér és Sára testvérek. Elemér az idősebb, három évvel, mint Sára. Most, amikor Elemér mesél a gyerekkoráról, már túl vannak a negyvenen. – Képzelheted, hogyan éltünk mi. Anyánk – Isten nyugosztalja – igazi maximalista volt. Nekünk, gyerekeknek szigorú szabály szerint kellett élnünk, ettől nem volt eltérés. Reggel mindig ugyan abban az időben keltünk. Lustálkodásról szó sem lehetett. Mosdás, fogmosás, ezt is ellenőrizte, egy apró lehelettel, hogy eleget tettünk-e ennek. Reggeli, ezt nem lehetett elmulasztani, aztán indulás a suliba. Mind kettőnknek el kellett mondani milyen órák lesznek, pontosan hány órára érkezünk haza. Anyánk háztartásbeli volt, máshol nem dolgozott, otthon főzött, takarított és bennünket egreciroztatott, folyamatosan. Akkor még nem tűnt fel nekem sem, azt hittem, ez a természetes. Semmi lazítás, csak a feladatok pontos elvégzése. Ebéd után, mindjárt az iskolai könyvek mögé bujtunk, ő pedig szigorúan ellenőrizte, hogy tényleg tanulunk-e. Ezt azzal kontrolálta, hogy a tankönyvet kézbe vette és kérdések sorával bombázott bennünket. Nem is tudom mikor tanulta meg a leckéinket, de mindent tudott. Nem lehetett félre vezetni. Biztosan szó szerint nem tudta Richard Morais mondását: „- Nekem tökéletesség kell. Tökéletesség. És aki nem nyújtja azt, amit elvárok tőle, azzal végeztem.” Így éltünk, így nőttünk fel. Volt benne jó is, mert a munkahelyemen egy pontos, megbízható munkatársnak ismernek. De így negyven egynéhány évesen jöttem rá, hogy néha lazítani is érdemes, mert ilyen az élet.

P. Péter negyven éves lett, testsúlya ennek pontosan a két és félszerese. Fogyni szeretne, már teljes fogyási programot dolgozott ki. Mit kell enni reggel, délben, este. Aztán eszegetett, csipegetett, néha elcsábult. Ilyenkor rendre utasítja magát, aztán lelkiismeret furdalása van az elfogyasztott süti miatt, Fogadkozik, többet ilyet nem tesz, ő maximálisan betartja a fogyáshoz vezető út minden kanyarulatát. Aztán vigasztalja magát: - senki sem tökéletes, de én olyan közel állok hozzá, amennyire

csak lehet! Aztán nézi a mérleget, számolja a kilókat, sóhajtozik, kevés a változás.

Z. Rita, aki most harmincöt évesen, végre álláshoz jutott, olyanhoz, amilyet már régóta óhajtott. Ezt köszönhetette egészségügyi szakiskolai végzettségének. Az önkormányzathoz került, mégpedig a szociális ügyek osztályára. Itt pedig a szociális segélyeket kellett intéznie. Emberi habitusa alapján egy nagyon lelkiismeretes egyéniség volt. Számára, eddigi élete során, minden mozzanat számított. Ezeket a mozzanatokot pedig állandóan kontrolálta, jól tette-e, amit tett, vagy mit nem tett meg? Ha úgy érezte vétett, vagy elfelejtett valamit, akkor lelkiismerete gyötörte. Ezzel a magatartási formával kezdte meg tevékenységét. A beérkezett kérelmeket alaposan átnézte. Kiment a helyszínre, ott környezettanulmányt végzett, elbeszélgetett a kérelmezővel, látta a valóságot. Aztán napokig latolgatta magában, hogyan döntsön, miért így és miért nem úgy. Egy-egy döntése után, még napokig gondolkodott rajta és volt úgy, hogy lelkiismeret furdalás gyötörte. Érezte, ennek megfelelni nagyon nehéz. Aztán olvasta egyszer valahol a következő mondást: „A tökéletesség csak bonyodalmat okoz. Az a dolgunk, hogy a dolgokat egyre jobbra tegyük, de soha ne érjük el a tökéletességet.” Ezen elgondolkozott és úgy döntött, megpróbál ezek szerint élni, dolgozni.

A napokban tartotta negyedszázados érettségi a találkozóját Zoli és Karcsi osztálya. Ők az ültetési rend szerint négy éven keresztül, padtársak voltak. Ismerték egymás minden gondolatát. Karcsi úgy emlékszik vissza Zolira, ő volt az osztály eminens tanulója. Neki mindig kész volt a leckéje, pontosan, szépen leírva. Tőle kunyerálták el reggelente, ha le akarták írni, másolni, mert ők nem csinálták meg. Ő mindent tudott, ha a tanár kérdezett Zoli karja mindig a magasba lendült. Zoli Karcsira szinte fordítva emlékszik. Szünetben mindig evett, nem érdekelte a következő tanóra. Lezserül vett mindent. Az érdemjegyek is eléggé eltérő módon oszlottak meg. Amíg Zoli jegyei jelessel kezdődtek, addig Karcsi jegyei a közepes, jó minősítést kapták. Lassan eltelt huszonöt év. Zoli és Karcsi is egyetemet végzett. Zoli jogász lett, ma bíró egy városi bíróságon, Karcsi számvitellel

kapcsolatos egyetemet végzett, egy szerszámokat gyártó kft ügyvezető igazgatója. Sikeres, a gyártás, kiszállítás száguld, kiemelkedő a cég jövedelme. Szembe ülnek egymással a vacsora asztalnál, Karcsi megjegyzi és megveregeti Zoli vállát: - Erre futotta! Aztán még hozzá teszi, emlékezve a huszonöt évvel ezelőtti időkre. (egy amerikai karikatúrista – Andrew Matthews mondta) – „Felejtsd el a tökéletességet és a javulást célozd meg!”

K. Sára férjével él egy kétszobás lakásban, a városban, a harmadik emeleten. Számára, rend a lelke mindennek. Ebből soha nem enged, egy centit sem. Persze a rend folyamatos betartása, férjjel való betartatása nem kis gondot, figyelmet, időt, energiát igényel. Szerinte, ha belépünk, a lakásba az ajtóban le kell tenni a cipőt, egy centivel sem beljebb. Átlépnek a papucsba, tesznek pár lépést az előszobában, mindjárt fel kell törölni a linóleumot, - Nem piszkolunk! . mondja mindig. A konyhában is számtalan rendre utaló figyelmeztetés van érvényben. A pohár csak úgy nem lehet az asztalon, alátétnek kell alatta lennie. A szobában a kisasztalon az újságoknak mindig sarkosan, katonásan kell állnia. Ha a férj olvassa az újságot, a feleség megkéri, hozzon a konyhából valamit (egy pohár vizet). Leteszi az újságot, mire visszajön, össze van hajtva és sarkosan visszatéve. A wc-ben a férjnek csak ülve lehet a kisdolgát elvégeznie, a papírnak a tartóban mindig úgy kell állnia, hogy abból egy centi se lógjon ki. A férj már számtalanszor végig gondolta George Will mondását: „a tökéletesség hajszolása gyakran akadályozza, megvalósítását.” Ellene annyit szokott tenni, ha az asszony elmegy valahová, egy kis rendetlenséget csinál, önmaga megnyugtatósára.

K. Zsolt egy építőipari kft építés vezetője. A tenni valók, a szervezési feladatok százaival kell megküzdenie naponta. Szinte nincs is lazítás. Most kezdtek bele egy háromemeletes, hatvanlakásos épület alapozási munkálataiba. Semmi nem megy egyszerűen, simán. Éppen a markológép mondta fel a szolgálatot. Szerezni kellett egy másikat, mert ott álltak az ácsok, akik a betonozáshoz készítették a zsaluzatot. Aztán nagy nehezen ez is elhárult, de később pedig nem akarták hozni a kész betont.

Csúszásban voltak így vagy két héttel. Ez már nem jó, mert még csak az alapoknál tartanak, hol van még a három emelet. Nem beszélve a gépészeti, szakipari feladatokról. Ezeket többször alvállalkozókkal csináltatják. Azok is késnek, vagy éppen nincs anyag, vagy nincs megfelelő ember. Pedig megszervezett mindent maximális alapossággal. Töri a fejét naponta, hogy minden rendben legyen. Egyszer leült az irodában és azt mondta fáradtan. – Gondolkodom, tehát vagyok, de ha nem gondolkodom, még jobban vagyok! Aztán szusszantott egyet és folytatta a munkát, ahol az előbb abba hagyta, vagy éppen addig, amíg a ház fel nem épül.

■ ■

Nem vagyunk mentesek indulatainktól

Cs. Katalin tanárnő, túl a harmincon. Általános iskolában tanít, most valahogy az elmúlt évek tapasztalatai alapján, egy fiúkból álló osztályt fogott ki. Mégpedig egy olyan összetételű „gárdát”, amelyben több a problémás gyerek, mint a normális. Van velük gond bőven. Este, ha hazamegy olyan érzés keríti hatalmába, mintha bányában dolgozott volna. Ez eléggé fárasztó. Ehhez még hozzájárul két saját – hat és ötéves – lányai is. Sokszor felkiált: - Kész vagyok! Megőrjít! Nem bírom tovább! Elszakad a cérna és ott tart, hogy föladja, mert szerinte ezekből a gyerekekből nem hiszi, hogy valaha épeszű, értelmes emberek lesznek. Dühöng, szitkozódik, néha csapkod is. De aztán egy idő után megnyugszik és végig gondolja a történeteket, talán még nevet is rajta, mert tudja ő, a nevetés az az embernek, ami a sörnek a csapolás. (Vinkó József újságíró). Aztán úgy dönt – folytatja tovább.

A cégnél, minden hónap végén, úgynevezett termelési tanácskozást tartottak. Z. Károly a szállítási részleget vezette. A gyártott eszközöknek a megrendelőkhöz való szállításokért volt felelős. Ő úgy érezte, eddig nem volt semmi gond, a megrendeléseket rendre teljesítették, a kiszállítások ütemszerűen pörögtek, mindennap. Ezen a bizonyos termelési tanácskozáson a főnök éles kirohanást tett, hogy a legyártott eszközök napokig ott hevernek a raktárban, áll a szállítás. Valóban volt fennakadás az utóbbi időben, ennek pedig a csomagoló anyagok hiánya volt a bűnös. Z. Károly próbálta megmagyarázni a kialakult helyzetet, azonban a főnök hajthatatlan volt, őt tette meg bűnbaknak. Nem tudta lenyelni a kritikát, emésztette a helyzet, forrt benne az indulat. Aztán a többi napokon szótlan volt, azt fontolgatta magában: - Itt hagyom ezt a kócerájt! Csináljanak azt, amit akarnak! Hány ilyen esettel találkozunk életünk során? Pedig mennyivel jobb lenne, ha ismernénk mi is, meg a főnök is azt a mondást: - Egy jól irányzott mondat, többet érhet a sárga lapnál!

Az életünk nem nélkülözi az indulatokat. Persze ezek az indulatok, melyeket elszenvedünk, lehetnek valóságok, vagy éppen koholt indokok. Gondoljunk csak egy napunkra. Reggel, amikor felkelünk, rohan az idő. Sokszor kerülünk időzavarba. Bosszankodunk, mert nem akar lefolyni a kávé, vagy a gyerek pöszmötöl a mosdóban. Indulatos megjegyzések sorozatában végre elindulunk az iskolába, munkába. A buszon sokan toporognak, idéetlenek, szerintünk sok a tehetetlen alak, akik sokat képzelnek magukról. Úgy mennek, mintha csak ők lennének ezen a világon. Te nem vagy sehol, nem is vesznek észre. Aztán a munkahelyen, bosszús a kolléga, mert rászólt a főnök, azt a jelentést már tegnapra el kellett volna készíteni. Ha olyan helyen dolgozol, ahol ügyfelekkel kell bánni, azok türelmetlenek, értetlenek, pedig már háromszor elmagyaráztad, hogyan kell kitölteni azt az ívet, melyet mellékelni kell a kérelemhez. Aztán hazafelé a boltban már nincs friss kenyér, a zöldsáru, is olyan, mintha egész nap a napon állt volna. De lehet, hogy te ártatlan vagy, mert mindent nyugodtan csináltál. Stendhal szerint, aki nem ismeri a gyűlölködő indulatokat, kétségtelenül hosszabb ideig marad fiatal. Jó lenne, ha így gondolkodnánk, közösen.

Sok baj volt a gyerekekkel. Főleg a tanulás nem ment úgy, ahogy azt Jóska szülei szeretnék volna. Nem volt nagy vágyuk a gyerekekkel, apjának csak az volt a követelése, érettségizzen le. Érettségi nélkül szinte semmit nem lehet kezdeni, ez volt a véleménye. Még egy valamire való szakmához is kell ez a végzettség. Jóska a maga módján sokszor közelharcot vívott a felhalmozott középiskolai tananyaggal. Azért annyi kitartás volt benne, hogy végig csinálja azt a bizonyos négy évet. Az utolsó vizsga az érettségi volt. Érdekes módon Jóska reggel nyugodtan ébredt. Semmi izgalom nem látszott rajta. Apja inkább feszengett, de nem szólt. Reménykedett, hogy meglesz az a bizonyos érettségi. Teltek az órák, aztán megjelent Jóska, arcán mosoly. – Sikerült! – kiáltott fel. Apja kitörő indulattal ölelte meg. Ez az indulat tele volt pozitív töltettel.

T. Erzsi nemrég múlt harminc éves. Két gyereke van. mindkettő iskolás. Reggelente, az asszony, hat órákor, rendszeresen végig vonult a

falu főutcáján. A kocsmá mellett házhoz ment, tejért. Kovácsék, ott tartottak, szép két, fejős tehenet, ott lehetett kapni frissen fejt tejet. T. Erzszi igazi falusi menyecske. Szép, megtermett asszonyosság, akinek az Isten egy nem létező szobrász kezeivel adott formát. Mert dereka, tompora, válla és mellei olyanok, mintha most lépett volna le Peter Paul Rubens – Három grácia – című festményéről a három nőalak egyikeként. Izgatta is a férfinép szemét, vágyát, oly annyira, hogy reggeli bámulatukban, még köszönni is elfelejtettek. Oda is szólt: - Mit bámulsz? A másiknak a kocsmá előtt: - Nem láttál még ilyet? – és megigazította feszes melltartóját, melyből domborodó bájai, majd kibökték a bámuló fickó szemét. Időközönként mérges is volt, sokszor bosszús lett a hangulata, de ténylegesen csak nevetni tudott ezeken az apró megnyilatkozásokon. Egy amerikai sorstársú író fogalmazta meg, tevőlegesség lényegét: - Azt hiszem, valóban egyszerűbb az élet, ha képesek vagyunk nevetni még az apróbb bosszúságokon is.

T. Ferencet a faluban egy nagyon indulatos embernek ismerték. Amúgy kevés beszédű volt, az utcán, ha találkozott vele az ember, a köszönésen kívül, alig lehetett kicsikarni belőle, pár szót. Bezzeg a kocsmában, mert kocsmázó ember volt, ott aztán megeredt a nyelve. Persze ehhez kellett valamiféle indító töltet is. Egy-két fél pálinka, meg pár fröccs, meg tette hatását. Ilyenkor aztán beszélt, főleg mások beszédébe avatkozott bele, kötekedett. Sokszor szitkozódott. A kocsmáros- a Sanyi-bá – ilyenkor megpróbálta rendre utasítani. Ő erre mindig csak azt mondta: - Ne pofázz! Volt, aki ismerte, hagyta indulatos dohogásait. Ezek többnyire az ott tanyázókhoz szóltak. Sokszor a politikát is belekeverte a céltalan okfejtésekbe. Ilyenkor kipirosodott az arca, ezt ő maga is érezte. Mindig megkérdezte: - Piros vagyok? Kórusban válaszoltak a bent lévők. – Mint az alma! T. Ferenc megállt, megszelídült és nevetni kezdett. Mintha varázspálcával érintették volna meg, leült egy asztalhoz és szótlánul nézett maga elé.

K. Péter, feleségével és három lányával albérletben laktak. Nehéz volt az életük, minden fillérnek helye volt, beosztással éltek. Arról

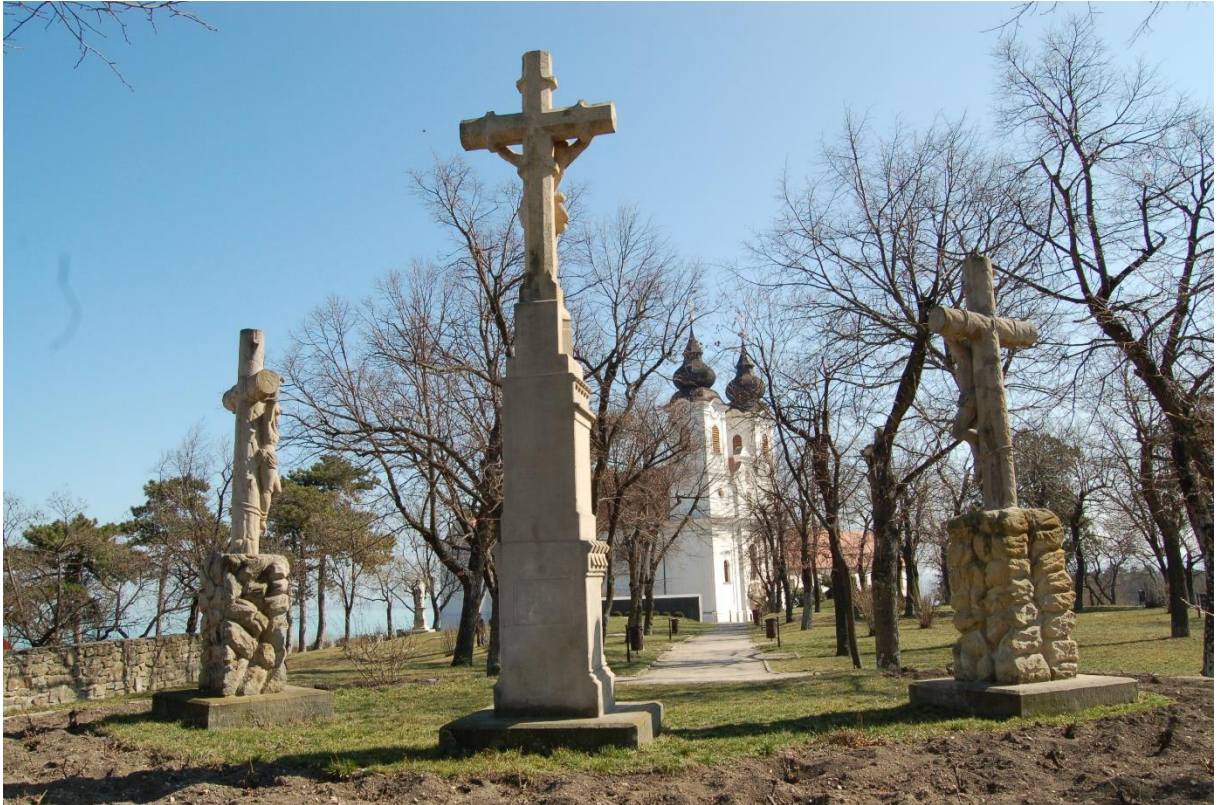
ábrándoztak, hogy majd egyszer, ha a jó sors is segít nekik, saját lakásba költöznek. K. Péter, aki most közeledett a negyvenedik életéhez, nem kímélte magát. Reggel hattól kettőig egy cégnél műszakban dolgozott. Munka végeztével egy maszek autójavítónál még öt órán keresztül, szerelte a lerobbant autókat. Ezt a plusz pénzt félre tették és reménykedtek pillanatnyi pihenőjük alkalmából, hogy a csodával határos módon, egyszer ebből lakás lesz. Öt éven keresztül, töretlen szorgalommal gyűjtögettek, amikor a pénz összege akkora lett, hogy lakás után nézhettek. A szerencse, mint mondani szokták, ebben segítségükre volt, találtak egy csinos kis házat a közeli faluban, de a vételárhoz hiányzott még ötmillió forint. Az OTP ügyintéző, aki a kölcsönt intézte, szigorú tekintettel kérte a papírokat. Nem szólt, csak végig nézett a népes családon. A gyerekek szótlánul ültek az iroda előterében és még moccanni sem mertek. Egy hetet kellett várni a döntésre, amikor a szigorú ügyintéző jóindulatú mosollyal közölte, minden rendben, a kölcsön zöld utat kapott.

A lépcsőházban találkoztam Kovácsnéval. A második emeleten lakik ebben a négyemeletes bérházban. Emeletenként négy lakó, összesen húsz. Nem sok, biztosan békésen megvannak, csendes ház lehet. – Rég találkoztam magával! – mondja Kovácsné, aki úgy közel az ötvenhez, kicsit elhízott asszonyság. – Távol voltam! – mondtam magyarázatként. – Pedig jó lett volna, ha itt van. Van itt indulat elegendő. Legfőbb gond a takarítás. Amikor még a Tóth Sanyi volt a közös képviselő, volt takarítónő. Az hetente egyszer végig mosta a lépcsőházat és rend volt. Leváltották, mert nem mentek a dolgok rendben. Az új képviselőnél megszavazták a lakók, nem kell takarítónő, takarítson mindenki. Ezzel állítólag megtakarítanak évente százhuszezer forintot. Aztán mi lett belőle? – kérdezi és dől belőle a szó. – Csak harag! Meg veszekedés. A Béla, aki a negyediken lakik, hozott ide egy élettársat, az a nő fel akart mosni, de Béla berángatta. Ez a Béla minden pénteken este, menetrend szerint elkezd zenélni. Olyan reppelő muzsikát hallgat, az egész ház kénytelen eltűnni. Közben társaságot hív, zajosak, piálnak. A rendőrség nem tesz semmi, vér nem folyik. Aztán szintenként általában két család mos fel, a többi tojik rá, átlépi a vizes követ. A földszinten lakó Cserepes Jóska, betolja a sáros

robogóját, de összesöpörni már nem akar. A múltkor összeveszett a harmadikon lakó Bözsi néni a földszinti Sanyi bácsival. Az öreg azt monda, hogy az erkélyen lévő virágládákból lefolyik a víz, pont az ő gázkonvektorukat védő rácsra. Attól rozsdásodott meg. Kértem én, az eső, meg a hó nem csapkodja? Szóval, van itt dohogás, meg pusmogás. Fornak az indulatok, persze nem csak az, de a bor is... Képzelve, a Törökék a pincében tárolják az ősszel frissen kipréselt mustot. Itt érlelik a bort. Annyi muslica kering a lépcsőházban, hogy sokszor nem lehet bemenni. A dohányosokkal is baj van. Az erkélyen szívják, majd fújják a füstöt. Egy-egy széljárás idején tele a ház füsttel, meg a folyosó eldobált csikkel, pedig van tartó, meg tilos a dohányzás is. Télen nem akar senki havat lapátolni. Az öreg Békesi bácsi, aki faluról költözött ide, a közel nyolcvan évével szokott söprögetni az utcán. Mondja, indulat nélkül el lehet ezt viselni?

Változtasd meg gondolkodásodat

Az önsegítés témakörébe való az a ténymegállapítás, mely szerint: - Ne mászt nevelj, te változz meg! Nem tudta ezt K. Zsófi néni, akit T. Ildikó már legalább ötven éve ismer. Együtt jártak iskolába, majd egy helyen dolgoztak. K. Zsuzsa néni, már fiatal korában is így fogalmazott: - Nem illik neked ez a blúz! A helyedben lennék, ilyen harisnyát fel sem vennék! A frizuráddal is kezdhetsz valamit! Társaságban nem illik belebeszélgni a másik mondandójába! A megfedéseket, a hibákat folyamatosan mondta. Mindegy volt, hogy ő hajadon korában tette ezt, vagy már, mint asszony. A lényeg az, a megjegyzései folyamatosak voltak. Azt azonban nem vette észre magán, hogy sokszor fésületlen hajjal, pecsétetes blúzzal, folyamatos beszédjével, kritikáival, megjegyzéseivel, a többiek, ha lehetett elkerülték. Ő csak azt tudta: - Ő a K. Zsófi néni, aki mindig megmondja azt, ami a szívében van!

Z. Ferencék a negyedik emeleten laktak. Z. Ferenc minden héten egyszer egy nagy bőrönddel távozott otthonról. Mivel a házban nem volt lift, a bőröndöt a lépcsőn kellett levinnie. Gyanús lett neki, hogy először a harmadikon lakó Zsuzsa néni, majd egy idő után a másodikon lakó K. Zita olyan kimérten fogadta köszönését. Aztán egyik reggel megállt a földszinti postaládánál, hátrább a bejáratától hangos beszédet hallott: - Megint viszi a szajrét! – mondta az egyik ott álldogáló asszony. – Biztosan kábítószer van benne!- tette hozzá a másik. – Fel kellene jelenteni! – hangzott az első szava. Még eltelt három hét, amikor a megszokott időben a bőrönddel kilépett a folyósóra. Ott állt két rendőr, majd arra kérték, nyissa ki a bőröndöt. Z. Ferenc megszeppenve tett eleget a felszólításnak. Kinyitotta és benne egy csomó szennyes ruha volt. A két rendőr kővé meredt, Z. Ferenc csak annyit mondott: - Hetente viszem a szennyest az anyósomhoz, hogy kimossa! Egy olyan hír terjedt el Z. Ferencről, mellyel talán tönkre is tették, egy értetlen cselekedet minősítése miatt.

Zs. Vili bácsi a MÁV-nál dolgozott. Mozdonyvezető volt. Szerette, amit csinál, talán hivatásnak is tekintette. De mégsem volt megelégedve életével. Már kis korában az apró, mozgó játékok érdekelték, később az órák. Egy párszor bele is piszkált a nagy fali órába, amelynek az lett a következménye, hogy felmondta a szolgálatot, többé nem ketyegett, megállt. Apja úgy döntött, vesz egy digitális órát, ezt pedig fiának, Zs. Vilinek adja. Innen indult az ő önmegvalósító útja. Felkutatott, elolvasott mindent, amit az időmérő eszközökről írtak. Ebben mélyedt el, ezt tanulmányozta, ez kötötte le figyelmét. Közben kitanulta a mozdonyvezetői szakmát. Ez lett a kenyérkereső foglalkozása, de az órák bűvöletében élt. Szabadidejében szerelte, javította az órákat. Ha valakinek a faluban elromlott az időmérője, egyszerű volt a válasz: - Vidd el Vili bácsihoz, ő biztosan megjavítja!

Az önfejlesztésre, íme, egy ismert klasszikus példa, a gyémántmező története. Ez egy öreg farmerről szól, aki eladta farmját és elment gyémántot kutatni Afrikába. Elfogyott a pénze és végül meghalt szegényen és magányosan. Ez alatt otthon a régi farmján az új tulajdonos, hatalmas gyémántokra lelt. Ennek az a tanulsága, hogy előttünk van a lehetőség, nem mérjük fel kellő figyelmességgel, alaposággal, amit keresünk. Nem kell elmenni a világ végére, hogy meglegljük saját gyémántmezőnket.

U. Károly mikor kilépett, illetve felmondtak ötödik munkahelyén, mert ugye nem lehetett eldönteni, mi a valóság. Otthon mindig azt mondta, borzalmas a hely, rosszak a körülmények, kiállhatatlan a főnök. Ezért felmondott. – Nem fogok ilyen helyen dolgozni! – jelentette ki. Az igazság az volt, hogy nem tudott alkalmazkodni, nem tudta eldönteni, szívesen csinálja munkáját, vagy nem. Nem tudta értékelni képességeit, mire alkalmas egyáltalán. Ennek az önértékelésnek a hiánya oda vezetett, hogy ezt követően volt vagy tíz munkahelye, de egyikén sem dolgozott többet, mint két, három hónap.

A munkanélküliség nemcsak azt jelenti, hogy valakinek nincs keresete. Sok olyan ember van, akit a körülmények elidegenítettek

élethivatásától. Muzsikus, festőművész, környezetmérnök, igazgatásszervező, nem a végzettségének megfelelő munkát kénytelen elvállalni, tehát a végzett szakmájában nincs munka, így munkanélküli. Lehet, hogy most benzinkutas, vagy biztosítási ügynök. Még jobban is keres, de amire felkészült, amit önmegvalósítása során célul tűzött, az most nem működik.

K. Panni húsz éves lett. Első látásra olyan volt, mint a többi, hasonló korú lány. Okos is volt, meg szép is, mégis félénknek tűnt. Nézte a fiúkat, párral szót is váltott. Nem sokat, csak a kezdeti ismeretség bevezető szavait. Aztán menekült a helyzettől. Úgy érezte, ő nem tud senkivel beszélgetni, mi lesz, ha olyat mond, amiért kinevetik. Vonzódott volna a fiúkhoz, a szerelem tavaszi lengő szele is megérintette, de ott bujkált benne a félelem, mi lesz, ha a fiú megfogja a kezét, ha magához öleli? Ezen kétségek között élt, de azért szerencséje volt, mert tudott erről. Van az emberben egy önjavító program, csak oda kell figyelni. Aztán majd egyszer bátrabbak lehetünk, és nem félünk a másik nem, ölelő karjaitól sem.

K. Péternél ötvenévesen diagnosztizáltak vastagbél rákot. Az ő esete szinte hihetetlen. Ugyanis, amikor ezt megtudta, nem roskadt önmagába. Annyit jegyzett meg: - Ebből a betegségből meg kell gyógyulnom! Az öngyógyítás fontos volt számára, mindig azt sugallta önmaga számára, nem vagyok beteg! Gyógyulok! Kapott ugyan valami féle kezeléseket, gyógyszereket, de arra szuggerálta önmagát, hogy a betegség, belőle távozni fog, távoznia kell! Szervezete az öngyógyítás folyamatában, engedelmesen működött. Jó félév után az ellenőrző folyamatok, tünetmentességet állapítottak meg.

Sz. István már úgy került az önkormányzathoz, hogy utolsó éves volt a főiskolán. Örült is ennek, hiszen ha végez, ebben a nagyközségben, még feljebb is léphet, munkahelyi beosztásában. Ekkor egy igazgatási feladatokkal megbízott, hat fős csoportot vezetett. A főnöke P. Pál titkár, korban azonos volt Sz. Istvánnal, de szakmai képesítése nem volt és nem

is törekedett arra. Egy idő után, amikor P. Pál rájött, hogy Sz. István simán a riválisa lehet, mint főnök, olyan feladatokkal bízta meg, melyet szinte lehetetlen volt teljesíteni. Nem adta fel egykönnyen, dolgozott a megbízásokon, sok álmatlan éjszakán volt túl. Sokat idegeskedett, látta, hogy a támasztott követelményeknek nem tud megfelelni, bárhogya is csinálja. Itt a tét, a lejáratos volt. Tetézte a kialakult helyzetet, hogy birtokháborítási ügyekben, mondván, hogy Sz. István rosszul döntött, ezek a döntések pedig az állampolgárt károsították, ügyességi vizsgálatot kért P. Pál főnök. A vizsgálat befejeződött, nem találtak semmi jogellenes lépést, intézkedést. Sz. István önismereti értékelése ként, látva a távlatot, kilépett az önkormányzattól.

Minden ember rendelkezik olyan adottságokkal, amelyek eltérnek az átlagostól. Csak ezt kell önmagukban felfedezni. Gyerekkorban megkérdik: - Mi leszel, ha nagy leszel? A válaszok eltérők: - katona, rendőr, mozdonyvezető, Kasza Tibor, tűzoltó. Itt még nem tudjuk értékelni, mi rejtőzik bennünk, amit ha fejlesztenénk, akkor sikeresek, elégedettek lehetnénk. Nem nagy dolgokról van szó, csak arról, hogy rátaláljunk, amiben kiemelkedők tudunk lenni. Ez a rátalálás a felnőttkor legfontosabb feladata. Akinek ez sikerül, akkor ő lesz az egyik legjobb mérnök, villanyszerelő, orvos, szakács, ügyvéd, szobafestő, színész, a számtalan szakma egyik jeles képviselője.

Cs. Péter és felesége Zsuzsa, nem tudtak mit kezdeni huszonöt éves fiukkal, Róberttel. Róbert nehezen leérettségizett a város egyik gimnáziumában. Ezzel ő úgy gondolta, minden rendben van. Ült otthon a számítógép előtt, bámult a világba, csak arra várt, hogy anyja szóljon: - Kész a reggeli! Ebéd! Vacsora! Meg arra, hogy anyja kinyissa a pénztárcáját: - Itt van egy ezres, most nem tudok többet adni! Unszolták, menjél dolgozni, nem ülhetsz itthon egész nap! Annyi foganatja volt a dolgoknak, hogy Róbert végre munkát vállalt. Először a mentőkhöz vették fel, de háromszor elaludt és elkésett. Aztán cipőboltba volt eladó, de három hónap múlva felmondott. Volt hasznáلتautó értékesítő, de a teszt autóval karambolozott, kirúgták. Boltban eladó, de nem tetszett az árufeltöltő

munka, felmondott. Egy összeszerelő üzemben szalag mellett dolgozott, három műszakban. Utazni kellett és ez fárasztó volt, úgy döntött, ott hagyja. Aztán ismételen otthon ült, keresgért a Neten. Elhatározta Pestre megy, ott keres valami munkát. A szülők gondolták, végre önálló lesz, talpra áll. El is utazott, de a telefonos ügyintézői munka nem jött össze. Albérletet többször kellett váltania. A nagybani piacon is trógerolt, hogy pénze legyen. Anyja, Zsuzsa küldte a csomagokat, benne a hazai finomságokkal. Nem a postán, hanem az Intercity gyorsal, a mozdonyvezető vitte a csomagot, némi ellenszolgáltatás fejében. Másfél év után, mindennek vége lett, Róbert haza költözött. Az önállóvá válás aztán következett be. Beiratkozott egy szakács tanfolyamra, azt sikeresen elvégezte. Most egy pizza sütőben szakácskodik, már egy éve. Elköltözött otthonról, megismerkedett egy helyes lánnyal, most albérletben laknak és talán körülötte megszűnt a zűrés élet.

Mindig jobbat remél az ember

Z. Sándor negyven évesen vált el a feleségétől, tizenöt évi házasság után. Kereste az indokot, hogy miért, de nem találta. Egyszer egy óvoda előtt ment el és akkor jutott eszébe, hogy a gyerek. Nem született s házasságából gyerek, pedig szeretett volna. Innentől kezdve jobban odafigyelt a gyerekekre. Teltek a hónapok, már két év is eltelt, amikor megismerkedett Adéllal. A lány már túl volt a harmincon, inkább közelebb a negyvenhez. Számára is ez az időszak jelentette, még most szülhetne egy gyereket, mert aztán késő lesz. Valahogy ez a ki nem mondott érv, összehozta őket. Egy évi ismeretség után megszületett Z. Zoltán. Aranyos kis gyerek volt, a család kedvence. Egy pillanatra sem tévesztették szem elől. A feleségétől – Adéltól – azt kérte, Petőfi Sándor sorait idézve: „Úgy bánjék vele, mint szeme fényivel, mert e gyerek vén napjaim reménye.”

Z. Károllyal az utcán futottam össze. Jó kedvű volt, kiegyensúlyozottnak tűnt. Valamikor együtt dolgoztunk egy autószervezben. Ő ott hagyta, engem meg elküldtek, mert csökkentették a létszámot. Z. Karcsi reménnyel távozott, mert már volt új helye, ahová várták, jobb kereseti lehetőséggel, érdekes munkával. Ez maradt meg bennem, most megkérdeztem: - Ott dolgozol még, ahová mentél? - Nem! – volt a válasz. - Most egy még jobb helyen dolgozom. Egy német cégnél egy műanyag fröccsöntő gépen dolgozom. Teljesen automata, csak felügyelni kell, meg amit megtermel azt becsomagolni. Olyan a kereseti lehetőség, amelyről álmodni sem mertem. Ha ez így folytatódik, bizakodva nézek a jövő elé.

Louis Zamperini amerikai futó szerint: „A remény adja az erőt, a léleknek a kitartást.”

Cs. Károly elmúlt harminc éves, amikor megnősült. Egy kis városban laktak Gyerekük érkezése váratott magára. Már azt hitték, nem születik utód, a családi név megszakad. Aztán a hetedik év hozta meg a

változást, terhes lett az asszony. A kis Lacika annak rendje és módja szerint megszületett. Nagy volt a család boldogsága. Azonban egy éves alig múlt a srác, beteg lett, kórházba került. Az orvosok először értetlenül álltak betegágya előtt, nem tudták, mi lehet a baj. Vizsgáldtak, volt CT, meg MR felvételek, többször is, de megnyugtató eredményre nem jutottak. Lacika állapota hol javult, hol rosszabb lett. Már-már fogytán volt a türelem is. Egyedül Cs. Károly, az apa, nem adta fel. Vele érzett a kezelő orvos is Dr. K. Ferenc. Megpróbált mindenféle kezelést, a kitartás győzött. Cs. Lacika közel két év után egészségesen, elhagyta a kórházat. Cs. Károly idézte Örkény István író szavait: „Sokszor tűnődtem: vajon meddig remél az ember? Most már tudom: az utolsó pillanatig.”

Albius Tibullus római elégiaköltő i.e. 50-es években mondta: „Az életet a hiszékeny remény táplálja, és azt hajtogatja, hogy holnap jobb lesz.”

K. Zoltán érettségi után úgy döntött, kitanulja az esztergályos szakmát. Ez úgy jött, hogy apja elvitte egy forgácsoló üzembe, csak úgy, segítsen neki onnan alkatrészeket elszállítani. Ott látott először CNC eszterga gépet, melyet számítógéppel vezéreltek. Első látásra megtetszett ez a gépcsoda K. Zoltánnak. Nem csak az jutott eszébe, hogy kitanulja ezt a szakmát, hanem az is, alkotni fog vele. Olyan eszközöket esztergál majd, amelynek csodájára járnak. Kitartó volt, kitanulta a szakmát, megszerette az eszterga gépet, bravúrosan tudta kezelni. Egy szerszámokat gyártó cég alkalmazottja lett, kiváló szakemberré vált, jól keresett, elégedett volt. Ismerte Eleanor Roosveltnak, az Egyesült Államok first ladyjének mondását: „A jövő azoké, akik hisznek álmaik szépségében.”

Technikai fejlődés olyan roham léptékkal halad, hogy már követni sem lehet. Egyik barátom nagy zenerajongó. Az 1960-as években gyűjtötte a bakelit lemezeket, volt lejátszója, azon hallgatta a nagy amerikai együttesek jazz zenei felvételeit. Aztán ezeket a lemezeket, könnyebb kezelhetősége miatt felváltotta először az orsós magnó, majd a kazettás. Ebből is nagy gyűjteménye lett, de amilyen gyorsan jött, el is távozott.

Jöttek a video kazetták, majd az egyszerűbb kezelés miatt a CD lemezek. Mindez negyven év alatt fejlődött, aztán túlfejlődött és egyszerűen a süllyesztőbe került.

A bankszektorban megjelentek a pénz mozgását szolgáló plastik kártyák, a hozzájuk rendelt pin kódokkal. Ezekkel a kódokkal sok baj is adódott, illetéktelen személyek megszerezték, visszaéltek vele. A gazdájának féltve kellett őrizni azt a számsort, mellyel valamilyen banki tranzakciót indíthatott. Ma már olyan plastik kártyák vannak, nem kell kód, csak a leolvasóhoz kell oda érinteni és megy minden, mint a karikacsapás.

Az okos telefonok pedig csodát tudnak művelni. Még kellően nem elterjedt a széleskörű alkalmazásuk, de nem csak telefonálni lehet velük, hanem különböző akciók indíthatók velük. (kinyitja a garázkaput, a lakást, beindítja a video felvevőt, hogy egy meghatározott filmet vegyen fel a gazdának és majd megnézi, ha ráér, stb.) Csupán technika és fantázia kérdése, mire lehet még felhasználni.

József Attila írta: „A költő... jövőbe lát/ s megszerkeszti magában... a harmóniát.”

K. György most ősszel kezdte meg tanulmányait a nyolcadik osztályban. Jó tanuló, ezzel nincs is semmi baj, szorgalmas, sohasem kell nógatni, hogy tanuljon, mert csak akkor lesz belőle valaki. Igaz még nem alakult ki benne, hogy mi szeretne lenni. Néha gyerekes ötletek kerítik hatalmába. Ilyenkor elképzei, milyen remek autóversenyző lehetne. Szereti a száguldást. A múltkor hallott arról, hogy a MÁV mozdonyvezetőket képez egy tanfolyam keretében. A kereseti lehetőség ütötte meg a fülét, mert egy mozdonyvezető fizetése havi ötszázezer forint. Egy nemzetközi vonatot vezetni, Budapest – Prága – Berlin útvonalon izgalmas feladat lenne. Elmondta apjának az ötletet, aki még számtalan más lehetőségről is beszélt. Hozzá tette: - Te csak tanulj, aztán majd eldöntjük. Egyik alkalommal K. Györgynek egy Ady kötet került a kezébe. Lapozgatta, olvasta a verseket. Az egyik versben ezt olvasta: „Az én apám... beszél nekem egy szép jövőről, szerelmesen.” Biztos volt abban,

hogy szülei segítségével majd akkor, amikor a pályaválasztás aktuális lesz, jó döntést fognak hozni az ő jövőjéről.

Az egészségügyben a jövőképünk, azt mondhatjuk rózsás. Mert ugye egy-egy szervet már úgy cserélnék, mint az autóknál a szervizben, a meghibásodott alkatrészt. Vegyük alapul magamat, sohasem hittem volna, hogy egészségügyi helyzetem majd ilyen kedvezően fog alakulni. Régen azt hittem, majd én is kapok egy szívinfarktust, mint apám. Ez a tény valóban bekövetkezett, de a mai tudomány állása szerint beültettek a Budapesti Városmajori Szívkórházban, ahol a szívemnél eltömődött eret átfűjták, két stent (acélhálós értágítót) ültettek be, már hat éve. Aztán mindkét szemembe műanyag lencse került. Ha ez így halad, lassan átépítik az egész testemet, talán már eredeti darab sem fog maradni belőlem. A különböző szervek átültetése sem mai eredetű. A transzplantációval szívet, vesét, tüdőt könnyedén átültetnek, képzett sebészek. Ha ez a jövőben ilyen ütemben halad, nem lesz ritkaságba torkoló műtét, amely során bármelyik testrészedet egyszerűen kicserélik. Olyan lesz ez, mint egy puzzle kirakó játék. Aztán már szokták mondani: - az anyád sem fog rád ismerni.

S. Ferenc, amikor húsz évesen megismerkedett Jolánkával, igazán nagy volt a szerelem. Úgy kerültek össze, hogy egy-egy bőrönd holminál egyikkőjüknek sem volt több. Mindjárt albérletben kezdték, ide született meg az első gyerek, János. Aztán őt követte Péter, majd egy lány végre, Éva. Már öten voltak, egy nagyobb albérletbe költöztek. Békében éltek. A gyerekek az iskolában rendes, jó tanulók voltak. Szófogadók, nem volt velük semmi baj. S. Ferenc egy építőipari cégnél dolgozott, kőműves volt a szakmája, Jolánka egy CBA-ban volt eladó. Mindig arról ábrándoztak, egyszer majd lesz saját lakásuk. Aztán a tervezést mindig áthúzta valami. Most sorban megszületett a negyedik gyerek, fiú, az apja nevét kapta, Ferencre keresztelték. Rá egy évre még egy lány is a családba született és anyja nevét kapta, Jolán lett. Így már heten voltak, de a gonosz gondolatok mindig elkerülték a családot. Szegénységben éltek, nem jutott mindenre, de a szeretet, a béke csendes, szép életet adott számukra. Nem adták fel, a remény mindig jelen volt. Andrej Gyjakov orosz író szerint: „Ilyen az

ember természete, bármilyen rossz a helyzet, mindig reménykedik valami jobban.”

■

A jövő szemlélete mindig is pozitív volt. Optimizmusunk szerint valós Kosztolányi Dezső által jó pár évvel ezelőtti gondolata: „Az emberiség jövőjét... biztatónak... vélte.”

■ ■

Látszat: álmodozunk, de itt a valóság

A látszat és a valóság, így egymással szembe állítva szinte átéljük mindennap. Mert ugye hajlamosak vagyunk arra, hogy a valóságos helyzetet, amely nem kedvező számunkra, más képre formált látszatként kezeljük. Osvát Ernő szerint: „A lélektan első tétele, hogy a látszat csal, utolsó tétele, hogy: a látszat nem csal.” Ezzel szemben a valóság mindig valóság, akár hogyan manipuláljuk is. Stima Sanders angol modell szerint: „Az emberek nem a valóságot akarják látni, mert azt úgy is mindig láthatják.”

K. Józsefné, leánykori nevén P. Piroska három éve költözött ide a lakótelepre, egy kétszobás lakásba. Hozta magával három lányát, Ildikót, aki tizenkét éves, Sárát, ő nyolcéves és a hatéves Pannit. Férfit a házban lakók, de még a környék béliek sem láttak a család körül. Mindenki úgy tudta az asszony, a Piroska, neveli a három lányt. Semmi feltűnő nem volt körülöttük, a mama dolgozni ment a város másik részébe, a lányok pedig az iskolában voltak. Szófogadó, illedelmes gyerekeknek ismerték őket. Mindig tiszta ruhában jártak, persze nem a legmodernebb divat szerint, de jól néztek ki. Ha valaki a házban faggatni akarta Piroskát, mindig ügyesen kitért a válaszok elől. Csendes család benyomását keltették. A csend mögött, vagy, ahogy a mondás fogalmaz, mindig a látszat mögött van a lényeg. Igen! A lényeg, az igazság az volt, hogy Piroska zűrös körülmények között vált el férjétől. A férj számlájára csak egy piros pont írható, annyi pénzt azért adott feleségének, meg lányainak, hogy egy lakásba költözhessenek. Aztán útjára bocsájtotta őket. Látogatni nem látogatta, gyerektartást sem fizetett, ott a lakás, tette hozzá. Ilyen körülmények között, valószínű a lelkiismerete is elveszett, csak a csendes, rendes család maradt utána, akik békén viselik sorsukat.

Z. Ferenc ebben a kisvárosban lakik több mint harminc éve. Azóta, amióta faluról beköltözött családjával. Először furcsa volt minden, mert a város teljesen más, mint a falu. Itt egy utca képe, a házakkal sokszor évekig

nem változik, csak lassan öregszik, mint maga az ember. A múltkor a szomszédja említette, hogy a főteret felújítják. Sok új dolgot csinálnak ott, kikövezik az egész teret, lesz ott szökőkút, csobogó, meg kényelmes padokat helyeznek el, hogy a kirándulók, turisták, meg a városlakók, leülhessenek és szemre vegyék a barokk stílusban épült házakat. Aztán elterjedt a hír, hogy a tér sarkában álló régi fogadó kimaradt a helyreállítás, renoválás sorából. Lett is ebből egy kisebb felháborodás, amely több hónapos huzakodás után, az összkép érdekében, megoldás született. Az épület a maga régi valóságában pompázik majd, erre pénzt is szereztek, indulhat a helyreállítás.

V. Veronika nő létere erélyes, férfias magatartású egyénnek tűnt. Ezért is választották meg a Zöldfa utca tízes számú, tízemeletes ház, közös képviselőjének. A közgyűlés meg is szavazta az előterjesztett tiszteletdíjat, melyet havonta kap az elvégzett munkáért. Mentek is a dolgok rendjén. Rendet teremtett a házkörül, kifestették a lépcsőházat, a ház elé még padokat is rakatott, hogy az elfáradt nyugdíjasok a bevásárlásból hazatérve, szusszantsanak egy kicsit a levegőn. Aztán egyszer csak úgy tűnt, V. Veronika elfáradt a lakókkal való csatározások közepette, mert ugye volt ilyen is. Elkezdték bírálni. Először csendben, csak úgy a háta mögött, aztán később a nehezen megtartott közgyűlésen is. Megígért mindent, intézkedett, de ezek az intézkedések langyosak voltak, olyan látszatot keltve, hogy megfogadta a bírálatokat, a tanácsokat. Ment egy darabig ez a látszat, de aztán jött a valóság, megköszönték munkáját és csendben távozott.

A politikai élet palettáján sokféle politikus tevékenykedik. Ezek a politikusok sajnos nem mindig egyformán képviselik a szociális, kulturális, egészségügyi, oktatási vagy sorolhatnánk a még fennálló számos kérdéseket, melyekre adandó megoldásokat, válaszokat várnak. A politikusok pedig csak beszélnek, beszélnek, szépen, hangzatosan, gyengéd hangon, vagy éppen erősen. A választópolgár, aki próbál eligazodni ebben a látszólagos zűrzavarban, hallgat, figyel. Vagy éppen válaszol, kérdez ekképpen: - Hol jár ez az ember a valóságtól? Aki egy

kicsit megalkuvóbb annak az a véleménye: - Nem mindig a valóságot mondja! A reményt vesztett polgár pedig a sok szöveg után csak legyint. – Ez messze jár a valóságtól! Persze a valósággal is baj van. Emma Donoghue filmforgatókönyv író szerint: „Az emberek túl sok valóságot nem bírnak.” Valóban így is lehet, mert az életet csak úgy lehet elviselni, ha van benne valami más, amely nem egészen valóság Tennessee Williams amerikai író pedig így kiált fel: „Nekem nem kell valóság! Én varázslatot akarok!”

Az ötvenöt éves Cs. Péter fiával, akit szintén Péternek hívtak, meg Rozália nevű feleségével egy városszélhez közeli faluban laktak. Övék volt a legszebb ház, kétszintes, tetőtér is beépítve. Az alagsori pincében két márkás felségjeleket viselő autó állt. Az Audival a fia járt, aki most töltötte be huszonötödik évét. Cs. Péter építőiparban tevékenykedő vállalkozó volt, mindig szerette volna, ha fia is építész lenne, de erre nem mutatott hajlandóságot. Őt inkább az erdő vonzotta, erdész akart lenni. Felvételizett is Sopronban, már kétszer, de nem sikerült bejutnia. Most éppen a nősülésen törte a fejét, de az apjának egyáltalán nem tetszett. A választandó lány sem, meg a szakmájának semmibe vétele. A papát szigorú embernek ismerték, a vállalkozása sem ment volna ilyen jól, ha engedékeny. Az eredményhez fegyelem kell, rend, kitartás, ez volt az elve. Meg aztán az a lány, szépnek szép, de az ő szemében szegény, meg sokan is vannak. Félt, hogy az összegyűjtött javak, elforgácsolódnak. Megmondta a fiának, kit kell elvennie, ha azt akarja, hogy ami itt van, az övé legyen. Hosszú harcot vívott a két férfi. Fia már ott tartott, hogy szedi a sátorfáját és tovább áll. A győzködésben a rokon is bekapcsolódott, aztán úgy jutott nyugovóra a történet, hogy ifj. Ca. Péter belenyugodott, hogy az apja által kiválasztott lány lesz a felesége. Házasságot is kötöttek, de a fiú lelkében nem volt igazi, olyan látszat házasságnak tűnt. De kitudja mi lesz majd a folytatás.

E. Zoltán a napokban töltötte be huszadik évét. Régóta álmodozott már erről a napról, azt gondolta, hogy minden meg fog változni. Felnőtt lesz, aztán azt csinálhat, amit csak akar. Repülni szeretett volna, egy

vitorlázó repülővel, fenn a magasban. Ezt a repülést már többször látta a tévében, ahogy ott feküdt ágyán, mozdulatlanul és mereven. Autót is szeretett volna vezetni, mindig arra gondolt, majd húsz évesen mindez bekövetkezik. A húszévességet onnan vette, hogy a gyógytornász mindig azzal biztatta, erőt adva neki, szándékai szerint. – Ha húsz éves leszel, akkor már szaladni fogsz! Lawrence Bloch amerikai krimi író, sajnos már elemezte az ilyen helyzetet és véleménye szerint: „Az a baj a valósággal, hogy az álmok útjába áll!”

D. Ferenc hatvan éves, felesége öt évvel fiatalabb. A városban van egy kétszobás, második emeleti lakásuk, de a lakást nem lakják mindig. Legtöbbször péntek este jönnek meg valahonnan, aztán vasárnap este távoznak. Nagyon titokzatosnak tűnik így minden, nem is derült volna fény a titokra, ha az év egyik szombatjának, úgy éjfél körüli időpontjában D. Ferenc felesége nem kér menedéket az alattuk lakó szomszédától. Sírva csöngetett be, arca véres volt, a fejéből is csordogált a vér. Keményen pálinka illatú volt a lehelete. Kérte, zárják be az ajtót és a férjét ne engedjék be. Aztán, ahogy megnyugodott, orvost, mentőt nem akart hívni, mert ha a férje megtudja, még jobban elveri. Aztán mesélni kezdett. Hétfőtől péntekig az ő beteg édesanyját ápolják, innen harminc kilométerre lévő faluban. Ott vannak, csendben, senki nem tud róluk semmit, a férje rendes, bevásárol, nem megy be a kocsmába, nem dohányzik. Gondoskodnak édesanyjáról, aki nagyon beteg. Hétféjére fogadnak egy ápolót, aztán eljönnek a lakásukba. Itt aztán elengedik magukat, isznak, majd verekszenek. A csendes férj ilyenkor örült fenevaddá válik, párszor elveri a feleségét, ő pedig tűri, gondolván egyszer vége lesz ennek a megpróbáltatásnak.

Zs. István, aki hetvenöt éves, megértő nyugalomban élte nyugdíjas éveit Zs. Istvánné hetvenhárom éves feleségével. Egy kis faluban laktak, nem a központban, hanem a falu szélén egy takaros kis utcában. Megvoltak ők egymással is rendben, meg a szomszédokkal is. Ebben az utcában nyolc ház volt összesen. Zs. István szeretett itt lakni, mert a csend, a nyugalom, a jó levegő aranyat ért számára. A közeli városban dolgozott, egy szerelő

műhelyben volt lakatos. Ott pedig zaj volt mindig, hol hegeztettek, köszörültek, vagy egy nagy présgéppel sajtolták az alkatrészeket. Számára megváltás volt, amikor nyugdíjba ment. Kapott is szép nyugdíjat, melyet a postás szokta hozni, úgy minden hónap huszadikán. Az asszonyét öt nappal később. Történt aztán egyszer egy hűvösbe hajló őszi hónap huszonhatodik napjának éjszakáján. Arra ébredtek, valaki betöri a lakás hátsó bejárati ajtajának üveg szemeit és két álarcot viselő férfi ugrik be a szobába. Kiabáltak, hogy ne mozduljanak, maradjanak az ágyban, Az egyik férfinél egy vastag rúd volt, az állt az ágy végéhez, a másik pedig módszeresen átkutatott mindent. Zs. Istvánt ugyan nem tanította senki, hogy ilyenkor felesleges az ellenállás, főleg ilyen öregkorban, meg ebben a helyzetben Fogta az asszony kezét, aki sírni kezdett. Az egyik álarcos összeszedte a két nyugdíjat és szépen távoztak. A két öreg csak a tévében látott ilyet, de most mindketten átélték azt a borzalmas valóságot, amely rosszabb volt a legrosszabb álomnál is.

Elmondhatja: szegény, mint a templom egere

Az embert azért különleges fából faragták. Érzelmei és reagálásai is különbözőek. Már abban is különböznek, ki szegény, ki gazdag, vagy éppen tehetősebb, Az észjárásuk is ebben a kerékvágásban - ketyeg! Ady írta: „Az én apám bús, szegény ember.” József Attila szerint: „Aki szegény, az a legszegényebb / fázósságát átadja a télnek.” De ha már egy kicsit jobban megy a sora, akkor azt hallja: - Úgy még el a szegény ember mellett, hogy észre sem veszed! Kosztolányi Dezső úgy fogalmazott: - „Meg se látod a szegény embert... nagyon el vagy merülve.” Két szegény ember találkozik. – Hogy vagy? – kérdi lehangoltan. A válasz: - Éppen csak, hogy megvagyok! De aztán a sok keserűség után, kicsit kajánul megjegyzi: - Szegények vagyunk, de jól élünk!

A szegénységről József Attila írta a legjobb összegzést: - „Ha az Isten íródeák volna / S éjjel-nappal mozogna a tolla / Úgy se győzné, ő se, följegyezni, / Mennyit kell, a szegénynek szenvedni.”

Z. Károlynak, aki nemrég töltötte negyvenedik életévét szélesebb fogalma sincs a jobb életről. Ő itt született az alföld közepén, ebben a faluban, ahol egy templom van, egy kocsmá, amely a „nevezetességek” közé tartozik. Az iskolát nem említi, mert oda nem nagyon szeretett járni, meg miről is lenne híres. Összesen tíz utca van, olyan sakktábla szerűen, keresztben – hosszában. A házak nem emeletesek, téglából is csak pár van. Vert falu, vályog itt a többi. Tizenhét éves volt, amikor elvette Bözsikét, a Tóthék ötödik lányát. Az asszony az óta szült négy gyereket, úgy sorakoznak, mint az orgona sípjai. Egy darabig volt is munkája, egy sertés telepen keverte a moslékot és lapátolta a trágyát, de ennek is vége lett. Most munkanélküli, a munkára kilátás sincs. Még „szerencse”, hogy apja halála után ők kapták meg ezt a szoba, konyhás kis házat, amelyben most élnek. Jövedelem kevés, a segély, a családi pótlék sem sok. Az asszony keservesen beosztja a pénzt, de vannak üres napok, csak ténfereg, vagy a házban nézi a tévét, vagy ha süt, a nap az udvaron üldögélnek. A házhoz tartozik. egy nagyobb kertrész is. Z. Károly már többször elhatározta,

felássa, beveti, mondjuk krumplival. Azzal is jóllakhat az ember, ha üres a gyomra. Ez sajnos az elhatározás szintjén mindig megrekedt. Már ábrándozni sem tud, csak az jut az eszébe, amit annyiszor hallott: - „a szegény embernek semmi sem sikerül, a szegény embert az ág is húzza!” Aztán sóhajt egyet és belenyugszik sorsába.

Késő ősz volt, az erdő fáinak levelei színüket vörösre váltották. T. Ferenc, aki egy autójavítóban dolgozott, szeretett kirándulni. Családjával ezen a hétvégén a Börzsönybe autózott. Nem a kijárt turista utat választotta, hanem az erdő elhagyatottabb, vadregényes részére kalauzolta családját. Már egy órája barangoltak, amikor fejszecsapásokra lettek figyelmesek. Közelebb mentek és látják, hogy három férfi vágja a karvastagságú, majd hajdan ebből felnövő, erdő fáit. Nem szakszerűen, hanem olyan találomra, nagy heveséggel, hogy minél többet tudjanak összeszedni. T. Ferenc hangjában szigorral, megkérdezte – Mit csinálnak itt? – Mi köze hozzá! – volt a válasz. A három férfi közül az egyik megszeppent és sírásra hajló hangon T. Ferenc felé fordult: - Tudja, gyűjtjük télire. Mi szegények vagyunk, és még most nem látja senki. Kell a tüzelő télire. T. Ferenc családjával csak állt, nem tudta mitévő legyen. Elizabeth Wein fogalmazta meg a helyzetet elég pontosan – „Hihetetlen mire képes az ember, ha tudja, hogy muszáj!”

„Hazánkban 2013-ban 1,4 millió ember élt a szegénységi küszöb alatt, vagyis a KSH adatai szerint a teljes népesség 14,6 százaléka tartozott a relatív jövedelmű szegények közé. Ez az arány a megelőző évhez képest 0,3 százalékos csoporttal romlott. 2009-ben még csak 12,3 százalékon állt. A relatív szegénységi küszöb aktuális összege háztartás típusonként eltérő. Tavaly az egyszemélyes háztartásokra vonatkozóan például évi 813 ezer forintot, egy két gyerekes család esetében pedig 1 millió 707 ezer forintot tett ki. (részlet: Zsubori Ervin: - „Infógrafika” című írásából)

Ebben a harmincezer lakosú városban a segélyezettek száma eléggé magas. Az önkormányzatoknak sokszor „fáj a feje”, mert törnie kell, hogyan és miből fizesse ki ezt a pénzt a rászorulóknak. Régen, úgy húsz

évvel ezelőtt volt itt izzókat gyártó cég, meg egy másikban trafókat gyártottak televíziókhoz. Szövöde is volt, de ezt a gyárat egy olasz, úgymond szőröstül, bőrostül – gépekkel, üzemcsarnokokkal – együtt megvette, hogy ne rontsa az ő üzlet körét. Aztán az lett a vége, hogy nincs, vagy csak nagyon kevés a munkalehetőség. Dolgozni nem tudnak, így aztán segélyekért folyamodnak. Parázs viták sora zajlik az önkormányzatnál, ki jogos a segélyre, ki nem. A hangnem is magas, az utóbbi időben már biztonsági őrköt is foglalkoztattak, hogy rend legyen.. Akinek aztán megítélik a segélyt, a kifizetési napon a posta oldalsó kapujában várják a postást és mindjárt ott a kijáratnál felveszik a segélyt. Erre azt is lehet mondani, hogy a postásnak biztonsági okokból jó is ez, mert nem kell tömött pénzeszsákkal kerekéznie a forgalmas utcákon.

Az orvosi rendelőben sokan várakoznak, vannak vagy húszan. Lassan megy a rendelés, az orvos türelmes, meghallgat mindenkit. Kint a váróban beszélgetnek.

- Jó lenne, ha a doktor úr úgy írná fel az orvosságot, hogy keveset kelljen fizetni, mert pénz az nincs! – mondja egy középkorú fekete nő. Mellette két kisgyerek simul anyjához.- Dolgozni kellene! – mondja egy férfi.

- Hol? Megmondaná, - kérdi a nő emeltebb hangon. – Hat osztályt végeztem, otthon van még két gyerek, hová menjek?

- Az ember nem dolgozik? – kérdik.

- Az egy léhűtő, nem csinál az semmit. – magyarázza a nő.

- Csak gyereket! – jegyzi meg valaki, úgy félhangosan.- Persze azt tud, de dolgozni nem akar. A múltkor is hívták a kertészetbe kapálni, inkább a kocsmában kötött ki.

- Akkor miből élnek? Miből vesz kenyeret a gyerekeknek? -kérdi egy idősebb nyugdíjas nő. – Én egész életemben dolgoztam. Van nyugdíjam, nem nagy, de megélek belőle, nehezen! – tette még hozzá.

- Nekem aztán biztosan nem lesz! – szögezte le a fekete nő. -

Mi lesz öregkorában, ha most sem tud megélni? – tették fel a kérdést, jogosan

- Mi lenne, majd az állam bácsi eltart minket, hiszen ez a dolga- tártá szét a karját a fekete nő.

Jókai Mór írta: - „Szegény lányért nem igen török ki sarkából az ajtót a kérők.” Ezt hallva, Cs. Csabának egy fiatalkori emlék jutott az eszébe. – Már elmúltam húsz éves, amikor leszereltem a katonaságtól. Apám egy kis faluban élt, oda költözött, így jó magam is ide cipeltem haza a katonaládát. – Pihenjél fiam! – mondta az öreg. – Majd valami munka után nézünk! Én pedig pihentem, esténként elmentem a moziba, mert akkor ez volt a szórakozás. Ott sok fiatal volt, szép lányok. Ők érdekeltek engem a legjobban, hiszen így húszegynehány évesen mi a fene érdekelné az embert legjobban? Nézelődtem, szemezgettem, hátha akad egy nekem való lány. Ahogy teltek a napok úgy számot vetettem a látottakról. Egy fekete hajú lány tetszett a legjobban. Szép fehér kerek arca volt, olyan közepes termettel áldotta meg a teremtő. Melles volt, mert mindig ők voltak a kedvenceim. Aztán a sors úgy hozta, hogy ugyanabba a sorba szólt a jegye, mint az enyém. Addig mesterkedtem, mígnem mellé ültem. A film után megkérdeztem: - Haza kísérhetlek? Mert ugye akkor még ez volt a módi. Ő igennel válaszolt. Szívdobogva lépegettem mellette. Végre a házhoz értünk. Rövid értelmetlen beszélgetés után megfogtam a karját, magamhoz húztam. Azt a bizonyos csókot akartam, de mintha villám ütött volna belém. Megéreztem ezen a lányon a szegénység szagát, a konyhai krumplileves gőzölgő forró levegőjét, amely ott ült a hajában és arcomba csapódott.

Ebben a családban, korban eléggé szétszórtan heten éltek – egy kivételével – K. Falu szélső soron lévő házában. Az apa – T. Tibor – ha lenne, munkája még öt évet kellene dolgoznia és nyugdíjas lehetne. Erre sajnos nincs remény, a város messze van, itt a faluban nincs munka. Esetleg alkalmi munkát szerezhet, egy napszám, kertásás, kapálás, fűnyírás, ősszel fahasogatás. Ezzel a jövedelemmel aztán nem lehet messzire menni, a nyugdíjintézet pedig ebből nem számít nyugdíjalapot. Az asszony elvan, főz, ha van miből, a két nagyobbik lány, akik még otthon vannak, segítenek a hátkörűli munkában. A két kisebb fiú gyerek

még az iskola padjait koptatja, de ez a koptatás nem nagyon látszik a számukra kijelölt padokon. A legnagyobb fiút, a Pistit, aki már szakított az itteni élettel, csodálja, irigyl, mer többre vitte. Az mindig feltűnt, még gyerekkorában, hogy érdeklődő magatartást tanúsított. Az iskolával sem volt gond. Nyolcadikos volt, amikor egy építkezésen, kíváncsiságból lábatlankodott, tett egy-két megjegyzést. Erre felfigyelt az ott dolgozó ácsmester. Megkérte: - Gyere fel ide a tetőre! Pisti felmászott. – Nem szédülsz? .- kérdezte a mester. – Nem! – volt a válasz. Aztán a mester: - Akinek így vág az esze, ráadásul nem is szédül, abból jó ács lesz! Aztán teltek a hónapok, évek és Pistiből ács lett. Megnősült, elvette az ács lányát, és mint a mesében – mert ilyen is van - éltek boldogan.

Adni jó, kapni jó, de nem mindenáron

Az adni-kapni szavak jelentésének párosítása egész érzelmi viszonyunkat a világhoz változtatja meg. Talán egy kis definícióval ez úgy működik „ha kapni akarsz, adni is kell! Szinte biztos, hogy nem attól a személytől fogod megkapni azt, amit szeretnél, akinek adsz, de hinned kell abban, hogy ez egy körforgás és vissza fog hozzád érni.”

Aki fukar és nem szeret áldozni, úgymond semmit, az ne is várja, hogy majd egyszer kapni fog valamit. Elcsodálkozik az ember, hogy ez milyen csalafintán van megszervezve, rendezve, mindentől függetlenül. Szinte nem tehetsz ellene semmit, mert ez így működik.

„Aki mer adni, az kapni is fog!” Ez a kapcsolat rendszer mondhatjuk úgy, ez cserekereskedelem. Már kipróbáltan működik, nem kell csodálkozni rajta, csak el kell fogadni.

Anna néni most ünnepelte hatvanadik születésnapját. Ez jó alkalom volt, hogy egy kicsit visszatekintszen élete folyásának, csörgedező patakocskáján. Eszébe jutott fiatalsága. – Amikor én még húsz éves voltam? Azok voltak a szép idők. Elgondolkozott, csinos lánynak ismerték, tették is a szépet neki, ő pedig élvezte ezt a helyzetet. – Szép ruháim voltak! – jutott eszébe, és ahogy a ruhákra gondolt, a szobai szekrényhez lépett. Kitérta a hatalmas, ma gardróbnak nevezett szekrény ajtaját. Végig futatta kezét a vállfákon, logó ruhákon. Ahogy húzta kezét egy-egy fiú, férfi jutott eszébe. – Lajos, a Feri, a Béla, meg a Sanyi. Mindegyik név egy-egy új ruhát jelentett. – Hol van ez már? – kérdezte félhangosan magától. – Ezek már csak emlékek! A ruhákra már nincs is szükségem! – összegezte és becsukta a szekrényt.

A jelen naptól talán egy hónap telt el, amikor vidéki rokonai jelezték, meglátogatják, mert útjuk erre vezet. Készült, várta őket, rendben meg is érkeztek. A látogató rokonoknak egy tizennyolc éves lányuk – Irén – is eljött. Beszélgettek, a lány szép volt, olyan, mint Anna néni ebben a korban. Gondolt egyet, mert még emlékezetében volt a múltkori szekrény

vizit, kinyitotta ajtaját és azt mondta a lánynak: - Válogathatsz, belőle, ami csak kell. Talán egy kicsi alakítás nem árt, de neked adom! Ezzel egy jóérezsű megnyugvás kerítette hatalmába, érezte, elszaladt fiatalságát ez a lány – Irén – biztosan tovább viszi.

Zs. Károlynak, ennek negyven éves fickónak, mindene volt a bicikli. Egy régi Csepel, úgynevezett 28-assal kerekezett. Ez olyan volt számára, mintha a két kerék a meghosszabbított lába lenne. Mindenhová ezzel járt. Már kidolgozott szisztémája volt, hogyan kell kikötni vele (lelakatolni), mint egy hajóval. Volt egy különleges lakatja, számozás, a kódot természetesen csak ő tudta. Tartozott hozzá egy acél lánc, amely svédebb volt a svédacélnál, szóval – fűrészelhetetlen. Próbálkoztak vele többször is, de a lánc tartotta magát. Történt aztán egyszer, indult hazafelé a munkából. A sarkon szabályosan el akart fordulni, amikor egy szembe jövő személyautó, telibe találta. Tolta maga előtt vagy húsz méteren. A lába két helyen, a karja három helyen, a bordái többségében eltörték. A mentő vitte a kórházba, a biciklijét eltűnt. Több hónapokig lábadozott, majd a „rehabon” megtanították újból járni. A biciklire már rá se tudott gondolni.

Egyszer egy szőke, harmincas férfi csengetett a lakása ajtaján. Kinyitotta és ez a szőke férfi egy kerékpárt tartott maga mellett. – Elhoztam, ez a magáé! A balesete után a rendőrök hozzám adták be, majd jelentkeznek érte, ha felépül! Mondták nekem. Zs. Károly csodálkozott az intézkedésen és értetlenül nézett a látogatóra. A kerékpár számára egy idegen tárgynak tűnt. Egy kis szünet után megkérdezte: - Magának van biciklijét? – Nincs! – mondta a férfi. – Akkor magának adom! – Köszönöm! – válaszolta és elindult a lépcsőn lefelé. Zs. Károlyt nyugalom szállta meg, látta a szőke férfi arcát, melyen a meglepetés és az öröm együtt mutatkozott.

P. Péternek az apja lakatos volt. Mindig ott sündörgött a műhelyben. Először csak nézte apját, mit csinál, aztán segédkezett is. Így lett ő is

lakatos, örökölte a szakmát. Egy vállalatnál dolgozott, aztán, hogy otthon is legyen egy kis műhelye, berendezte a garázst. Volt ott minden, még esztergapad is. Ez azért volt fontos számára, mert egy kicsit elfordult a vasas munkától, ő inkább fával dolgozott. Tudott állólámpát esztergálni fából, sakkfigurákat, meg még sok egyéb dolgokat. A szomszédba lakott Kiss Lacika, aki most járt hetedik osztályban. Amikor nyitva volt a garázs ajtaja, mindig megjelent. Megkérdezte mit csinál Péter bácsi, és maradhat-e itt egy kicsit? Nézte, figyelte, mit csinál P. Péter. Néha kérdezett, erre mindig kimerítő választ kapott. Aztán ő is bekapcsolódott a famunkába. Ügyes keze volt a Kiss Lacikának. P. Péter igazi megnyugvással adta át a mesterségbeli fogásokat. Sajnos neki nem volt gyereke. Arra gondolt mindig: - Lacika tovább viszi ezt a kissé fura lakatos mesterséget.

B. Laci bácsi N. Faluban volt tanító. Képesítését még a múlt század ötvenes éveiben szerezte, Már több mint húsz éve nyugdíjas. Feleségével éltek egy igazi parasztházban, amely kívülről tényleg így is nézett ki. Hosszú tornác csatlakozott a házhoz. Bent konyha, két szoba. Az egyik olyan dolgozó szoba, Laci bácsi itt készült fel óráira, akkor még tanított. A hosszú élet során sok minden összegyűlt a házban, edények, szerszámok, csetresek, könyvek, meg aztán felsorolni is nehéz lenne, mi minden még?

B. Laci bácsiékhoz a faluból bejárt a nagyhangú Rozi, takarítani. Hangosan beszélt, mintha az öregek süketek lennének. Hetente egyszer rendbe tette a lakást, porszívózott, söprögetett, törölgetett. Minden egyes alkalomkor a házból megtetszett neki valami. Addig csűrte-csavarta a beszéd fonálát, hogy Laci bácsi, vagy a felesége, a kiszemelt tárgyat neki ajándékozta. Bele is nyugodtak, Rozi csak kapni szeretett, azonban egyszer sem fordult elő, hogy legalább pár tojást hozzon az öregeknek. Pedig tyúkok sokasága kotkodált udvarukban.

Az adok, kapok szavak és azok egyértelmű jelentése az ökölvívás sportágban igazán jelen vannak és egyértelműek. Félnehéz súlyban

mérkőzött, alias, Bunyós Norbi és kihívója, alias, Cséphadaró Kázmér. Az első menetben olyan tapogatódzó öklözés folyt. Bunyós Norbi egyszer adott Cséphadaró Kázmérnak egy jobb horgot, melytől egy kicsit megszédült, de talpon maradt. Érezte, erre jobban kell vigyázni. A második menetben adott választ, mert Cséphadaró, alias, nevét nem hazudtolta meg, Bunyós Norbi legalább tíz olyan ütést szenvedett el, amitől az egyik szemhéja is felrepedt, de állta a sarat. A harmadik menetben aztán nem kímélték egymást. A bevitt ütések száma – adok- kapok – meghaladták a tizenötöt. De úgy látszik mindkét öklözőt jó fából faragták, mert egyetlen repedés sem keletkezett egyikükön sem. A negyedik menet olyan langyos tánci gálásnak tűnt. Egyik fél sem lépett akcióba, csak kószolgatták egymást. Már úgy tűnt kibékülnek ezzel a helyzettel. A felálláson az ötödik menet hozott nagy változást. Alias, Bunyós Norbi háromszor is adott, alias, Cséphadaró Kázmérnak két balegyenest és egy jobb horgot. Ebből egy horgot visszacapott, majd, alias, Bunyós Norbi a cséphadarót padlóra küldte. A bíró számolt, Norbi kezét felemelték. Mennyi volt az adok. kapok, azt csak a pontozó bírók számolták.

Egy utcai verekedésben is hasonló a helyzet. Talán abban különbözik, hogy a támadó mennyire agresszív, a megtámadott mennyire vétlen. De előfordulhat, hogy a vétlen a kapott pofonok alapján, ellátja a baját a hetvenkedő támadónak. Itt aztán az adok, kapok számát a kék foltok jelentik.

T. Tamás nyugdíjas, megözvegyült. Egyedül lakott egy kertes házban. Régen az egész kertet betelepítette gyümölcsfákkal. Volt benne barack (sárga), meggy, cseresznye, alma, sok szilva. Amíg élt a felesége az elrakta a felesleget befőttnek, ami lehullott abból pedig jó kis házi pálinkát főztek. Mára se befőtt, se pálinka. A lehullott gyümölcs csak a kertet tarkítja. T. Tamás szomorúan szemlélte a kárba vesztett gyümölcsöt.

A véletlen hozta, hogy a boltban két utcával arrább lakó V. Erzsikével összetalálkozott, aki három gyerekkel maradt árván. Az asszony gyümölcsöt vásárolt a boltban és a pénztár utáni pakolásnál megjegyezte T. Tamásnak: - Gyümölcs kellene a gyerekeknek, csak az a

baj, kevés jut erre, mert eléggé drága. Szöget ütött a fejébe az asszony mondása. Amikor legközelebb találkoztak a boltban a kenyér vásárlásánál, annyi mondott: - Jöjjenek el hozzám, a kert tele van gyümölccsel, szedjék össze, jó lesz a gyerekeknek! – mondta kedves, barátságos hangon.

■

Az adni és kapni történetében sok minden előfordul. V. Sára mesélte, hogy új lakást vásároltak. A régiben megkezdődött a pakolás, csomagolás. Most derült kik, hogy az évek során mi minden halmozódott fel a lakásban. Olyan dolgok, amik akkor fontosak volta, aztán elveszítették jelentőségüket. Volt közte ruhanemű, ami kiment a divatból, használni még lehetne, de hova vegye fel? Aztán olyan tárgyak, mint egy kávéfőző, kenyérpirító, tv állvány, ruhafogas, áztató teknő, műanyag lavór, fel sem lehet sorolni azokat a feleslegessé vált eszközöket, amelyek a szoba közepén összegyűltek. Mi legyen velük? – volt a kérdés. Aztán egyértelmű volt a válasz, azoknak kell adni, akiknek erre, bizonyára, szükségük van. A vöröskereszt karitatív szervezete jött számításba. Ők örömmel fogadták a felajánlásokat, mert tudták, hogy ami nekem felesleges és elajándékozom, másnak pedig fontos és hasznos lehet.

■ ■

Nem lehet nyom nélkül, eltűnni!

Nem kell filozófiai megközelítést alkalmazni, ha azt kérdezzük: - Mi hagy nyomot? Egyszerű a válasz: - Minden! Letesszük a vizes poharat az asztalra, a kéz, toljuk a kerékpárt az úton, a kerékabroncs, megyünk az utcán, cipőben vagy mezítláb, a talpunk, tehát a tárgyak, testünk. Száll a repülő a levegőben, utána fehér csík marad az égen, a hajó siklik a vízen, tarajos habok fodroznak nyomába. Esővel, széllel nagy vihar söpör végig a tájon. Ezt követően a vihar nyomai maradnak csak. Az ember más, cselekedetei alapján hagy nyomot. Egy amerikai humorista – Leo Calvin Rosten írja: „az élet célja elsősorban az, hogy elérjünk valamit, kiálljunk valami mellett, hogy nyomot hagyjunk magunk után a világban.”

S. Sándor, aki most harminc éves, a családban a hatodik gyerek volt. A gyerekkorára sohasem panaszkodott, hiszen a család összetartó ereje, jól működött. Csak egy dolog nem passzolt, a hely, a lakás. Nyolcan voltak egy szoba, konyhás kis családi házban, vidéken. Ma sem tudja megmagyarázni, hogyan fértek el. Már ekkor megfogalmazódott benne, ha ő nagy lesz, akkor neki egy hatalmas háza lesz. Mindenkiknek külön szobája, ne szűkösködjének. Ezt az elhatározását aztán következetesen építgette. Először is, mikor elvégezte a nyolcadik osztályt, kőműves szakmunkásnak jelentkezett és itt is szerzett szakmunkás bizonyítványt. Az építőiparban vállalt munkát. A bérezés nem volt rossz. takarékosan élt és huszonnyolc éves korában, belevágott egy saját ház építésében. Telket olcsón kapott az önkormányzattól. Építőanyagot szerzett egy bontott házból, meg vett még hozzá, ami kellett. Persze kölcsönt is kellett kérni az OTP-től. A véleménye az volt az új házról, ne legyen cicomás, egy szintes, a padlásteret nem építi be, a padlás legyen padlás. A telket szépen bekeríti a „vadak” ellen. Most a kivitelezés olyan nyolcvan százalékos. Itt elfér majd a család, hamarosan nősulni fog. Ő így teszi le nyomait, teljes megelégedéssel.

Sz. Pali középkorú fickó volt, mindig ott lebzselt a Zöldalma nevű ivóban. Nem nagyon szerették ezt a szőke, nagyhajú srácot, mert, ha többet ivott, állandóan kötözködött. Mindig verekedni akart, de többségében ő húzta a rövidet a párviadalban. Itt szerencséje volt, mert ismerték természetét, és ha lehetett elkerülték. Történt aztán egy pénteki nap délutánján, amikor a kocsmá előtt megállt egy kisbusz. Melósok tartottak hazafelé a melóból, - Igyunk még egy pohárral! – felkiáltással tértek be öten ebbe a helyiségbe. Köztük volt egy nagydarab, szintén középkorú srác. Iszogattak, beszélgettek, már semmi sem volt sürgős, vége a hétnek, holnap szombat. Aztán egyszer ebbe a beszélgetésbe beleavatkozott, hívatlanul Sz. Pali. Nem is lett volna baj, de a két férfi eléggé italos állapotban volt már ekkor. Mint ahogy lenni szokott, szó, szót követett, aztán a nézett különbségek miatt, meg az egyesség hiánya miatt is az öklök elkezdtek dolgozni. A vége az lett, hogy az idegen alaposan helyben hagyta Sz. Palit. A verekedés nyomai, még napokig látszottak az arcán.

S. Erzsébet házasságon kívül szülte meg Erzsébet nevű kislányát. A történet nem így indult. T. Feri, aki állítólag párja volt, legalább is annak vallotta magát, azt hangoztatta, össze fognak házasodni. Mindig hivatkozott valamire: - Most még nem rendezettek a körülmények. Az előző feleséggel még nem fejeződött be a vagyonmegosztási per. Azt mondta: - Én tiszta lappal szeretnék indulni! Aztán ahogy – általában lenni szokott – ilyen esetekben, T. Feri eltűnt, felszívódott, mikor tudomást szerzett S. Erzsébet terhességéről. A kislány pedig úton volt, a világra igyekezett. Megszületett, apja erről tudomást szerzett, jelentkezett. Száz kifogást is előadott, miért kellett elmennie, de nincs semmi baj. A lány az övé, ő az apja. Elismerő nyilatkozatot is tett. Aztán múltak a hetek, hónapok, sőt még az évek is. A kis Erzsébet növekedett, óvodás lett. T. Feri néha megjelent, valami játékot is hozott mindig a kislánynak, aztán megint eltűnt. A kis Erzsébet pedig mindig kereste, hol van az ő apukája? Nalini Singh, újjélandi író ezt a keresést úgy fogalmazta meg: - „Az anyák és apák (...) egy életre nyomot hagynak bennünk és nem számít, hogy egész életünkben voltak velünk, vagy csak napokig.”

Z. Terike szép szőke lány volt, formás alakkal. Nem volt több éves, csak tizenhét. Elvégezte a nyolc osztályt, majd varrónőnek tanult, aztán egy kft-nél helyezkedett el, mint varrónő. Rendes lány volt ő, csupán a természet cserfes szájjal áldotta meg, barátkozó típus volt. Könnyen kötött ismeretséget az emberekkel. Ebből a magatartásából azonban sokszor rossz megállapításokat, következtetéseket vontak le az emberek. – Nézd már, azzal kokettál! – Tegnap egy másik srác kísérte! – A múltkor az öreggel láttam a piacon! Szóval ezt mindenki „készpénznek” vette. Aztán elkezdődött a szóbeszéd, majd kikerekedett a pletykák sorozata. Féltikosan, híresztelték, könnyűvérű nőnek nevezték, pontosan K-nak! Z. Terike tiltakozott ez ellen, de a megbélyegzés, még ha alaptalan is volt, de ez a nyom, melyet rá nyomtak, minden igyekezete ellenére is rajta maradt.

Régebben nagy divat volt a hímzés, a neccelés. Az utóbbi eljárással szép szobai függönyöket, terítőket necceltek. Ez az asszonyoknak sokszor hosszú hónapokra adott elfoglaltságot. A hímzés is ugyan ilyen tevékenység volt. A faluban T. Rozi néniről járta mindig a hír, hogy szép párnákat, falvédőket tud hímezni. Munkáit meglehetett találni, sok falusi házban. K. Bözsi néni mondta egyszer egy közös beszélgetés során: - Mindenütt a te kezéd nyomára ismerek. Terítőd, párnáid mindenütt elárulnak téged, nem maradhatsz a névtelenségben!

Gyilkosság történt F. falu határában. A mezőőr reggeli portyázása során egy fiatal lány holtestére bukkant. Azonnal jelentette a körzeti megbízottnak, az pedig a városi rendőrkapitányságnak. Megkezdődött a nyomozás. Ilyenkor a nyomozók minden fellelhető nyomot rögzítenek. Persze olyat is, ami éppen nem tartozik az eseményhez, ha nem jöhet számításba, azokat a nyomokat, kizárják. Ennél az esetenél többek között egy autó kerekei által hagyott nyomot is rögzítettek. Ezen a nyomon volt egy érdekesség. A négy kerékgumi rajzolatánál a bal első keréknél több helyen hiányoztak a vágatok. Egyes részek kitöredeztek az abroncsból. Azt mondták a nyomozók, hogy ez egy eléggé elhasznált gumiabroncs volt, rég le kellett volna cserélnie tulajdonosának. Ekkor tudott volna biztonságosan közlekedni. A furcsaság abból adódott, a két hátsó keréken

tiszta új gumik voltak az autón. A nyomozók elkezdtek keresni, hol cseréltek gumikat ezen az autón. A környék összes gumiszervizét leellenőrizték, de bizonyítékot nem találtak. Egy félév múlva a rendőr járőr elvetődött vagy száz kilométerrel arrébb lévő gumishoz, mert szolgálat közben a járőr kocsikereke meghibásodott. Itt véletlenszerűen megmutatták a nyomról készült fotót a mesternek, aki emlékezett erre a nyomra. Unszolta is az autó tulajdonosát, cserélje ki, mert ez így nem biztonságos. A nyom nyomra vezette a nyomozókat.

Vannak nyomok, amelyek nem egyetlen lenyomatot hagynak maguk után, a nyomok szélesen szétszórtak és egyszerre több embert is érintenek. Gondoljunk csak a háborúra, amely szinte az emberiség mellé szegődött és minden évszázadban nyomokat, sebeket hagyott, emberekben, lelkekben, melyből a gyógyulás lassú, sokszor lehetetlen. Jusson eszünkbe a szegénység nyomai is. Több százezrek estek áldozatául, élnek szegénységben, a világ minden táján, tehetetlenül a sorssal, a bajjal, csak a remény pislákol, valahol a távolban.

Vannak nyomok, amelyek egyszer még megvannak, aztán eltűnnek. A sikkasztásnak vannak nyomai az elszámolási papírokon, de a benne érintettek, a felelősségtől való félelem miatt, eltüntetik a nyomokat. Hiába keresik akkor és majd később, mindennek nyoma veszett.

Vannak nyomok az ókori világból, az a bizonyos hét csoda. Ebből az emberiség által hagyott tartós építészeti nyomokból csak a Gizai piramisok állnak, a többi hat vagy tűzvész, vagy földrengés martalékává lett.

Vannak nyomok a modernebb időkből is. Őrzik az emberiség történetének nyomait, mint a római Colosseum, az indiai Tádzs Mahal, a kínai nagyfal vagy újabb, a Franciaországot Nagy-Britanniával összekötő csatorna alagút.

Vannak nyomok a legmodernebb időkből, szinte napjainkból, a világ legmagasabb épülete Dubaiban a Burj Khalifa a maga 828 méter magasságával.

A nyom! Milyennek is kell lenni egy nyomnak, hogy az maradandó legyen? Mert ugye az ember arra törekszik, hogy nyomot hagyjon maga után, mert akkor van értelme az életnek. Az már maradandó nyom, ha a diákok emlékeznek tanárakra, mert óráin olyan dolgokat mondott, oly módon adta elő, hogy az egy életre nyomot hagyott bennük. Vagy segítettél egy embernek tettel - megvédted valamitől, óvtad egy cselekedet, egy bizonyos tett elkövetésétől, segítséget nyújtottál neki – melyet nem felejtett el. Henrik Ibzen szerint: „ezer szó sem hagy az emberben olyan mély nyomot, mint egyetlen tett.” A nyomok is változnak. Szoktuk mondani: a vörös bor nyomot hagyott az abroszon. Persze ezt ki lehet mosni, vagy ujja nyoma ott volt a poháron. Ezt le lehet törölni. De vannak maradandó nyomok. Itt meg kell említeni a könyvnyomtatást, amely alkalmas arra, hogy azt a sok-sok tudást, amely évezredekken keresztül felgyülemlett, könyvek sokaságában viszont lássuk. A mai ember ezt a tudásnyomot digitális formában is tárolja. Az elmondottak tele vannak erőfeszítéssel, munkálkodással, kutatással, emberi cselekedetekkel, hogy a végeredmény, egy tartósnyom legyen. Aki ezt nem így képzei el, azt óva inti Marion Clifton Blakey amerikai író, amikor azt mondja: „Nem lehet maradandó nyomot hagyni, ha az ember mindig lábujjhegyen jár!”

„Kell egy kis áramszünet...”

A mai világ, csupa rohanás. Rohanunk valahová, de nem tudjuk, hogy hová. Mégis, ha felkelünk, rohanva mosakszunk, öltözünk, bekapjuk futva a reggelit, szaladunk a buszhoz, villamoshoz, hogy időben beérjünk a munkahelyre. Ott bent is a nap csupa lótás-futás. Csinálni kell, tartani a formát, meg kell felelni, mert ha nem, jön helyükre más, sorban állnak kint az utcán, ugrásra készen. Ha úgy érezzük, hogy ma megfeleltünk, rohanunk haza, bevásárolni, főzni, ellátni a gyerekeket, a családot. Ha úgy érezzük, hogy nem feleltünk meg, akkor, pedig emésztjük magunkat, nem tudunk aludni, pihenni, aztán másnap fáradtan ébredünk és kezdődik minden előlről. Ha megfeleltünk, akkor is fáradtak maradunk, mert nem fordítunk elég időt a pihenésre.

A feltölt ige jelentése eléggé sokoldalú. Mégis arra kell asszociálni, hogy valahonnan, hiányzik valami, nem egész, tehát fel kell tölteni. Mondhatjuk azt, hogy a vizes hordó félig van, fel kell tölteni, hogy tele legyen. Van olyan kocsmá, ahol ezt úgy értelmezik, (a haszon reményében), hogy vízzel töltik fel a bort. A feltölt, ige arra is vonatkozik, ha egy alacsony területet (udvart, mélyedést, gödröt) földdel, hulladékkal, salakkal feltöltenek. A mezőgazdaságban a kapásnövényeket szokták oly módon feltölteni, hogy kapával, ekével a tövéhez földet húznak. Mondják: feltöltötte a krumplit, kukoricát, szőlőt. Fel kell tölteni a mobil telefont is energiával (az aksiját), pénzzel, hogy lebeszélhető egység legyen rajta, mert csak így tudjuk használni, így lesz számunkra olyan eszköz, amely bennünket segít. Átvitt értelemben a hiányzó óvodai, iskolai, üzemi, vagy éppen katonai létszámot szokták új óvodásokkal, iskolásokkal, dolgozókkal feltölteni. A feltöltődés az előbbitől más, átvittebb, hosszantartó folyamat, melyet elsősorban az emberre vonatkoztatunk. A túlfeszítettségnek megvan a maga böjtje. Leromlik az ember egója és jöhet a hosszadalmas pótlás, vagy esetleg karbantartás, állandó tanulással, utazással, olvasással, beszélgetéssel, kirándulással vagy sok egyéb értelmes, hasznos elfoglaltsággal.

U. Katalin hajadon, most töltötte be a harmincadik életévét. Egy kórházban dolgozik már több mint tíz éve. A gimnázium után került erre a munkahelyre. Először a röntgen kezelését tanulta meg, abból vizsgázott is, majd átképezte magát az egészségügyben ultrahang vizsgálatokra. Ebben szerveztek egy kiegészítő képzést, több kórházban kellett járni ultrahangos kezelői gyakorlatokra. Aztán sikeres vizsgát tett. Ezt követően a munkahelyétől kért egy éves fizetés nélküli szabadságot, hogy a középiskolában tanult angol nyelvtudását Londonban tökéletesítse. Ott öregek ápolását kellett ellátnia. A nyelvtanulás szempontjából mélyvíz volt ez a „kurzus”. Naponta öt-hat öreghez kellett elmenni, ellátni őket és közben természetesen beszélgetni, angolul. Amikor hazajött, sikeres nyelvvizsgát tett. Ő úgy fogalmaz, hogy ezek a mai kornak megfelelő kihívások, feltöltődéssel szolgálnak számára és egyben sikerek is. Nincs lekésve még semmiről, majd férjhez megy, lesznek gyerekei is. Most azonban még egy nyelvből szeretne nyelvvizsgát tenni. A spanyolt tanulja, több órán már túl is van, úgy érzi, menni fog ez is.

T. Péter olyannak érezte magát, így közel a negyvenhez, mint Jelky András, a bajai nagyutazó szabó legény. Jelky András bebarangolta, különös és szörnyű viszontagságok közepette szinte az egész Földgolyót. T. Péter is nagyon szeretett utazni. Nem csak úgy egyszerűen, hogy befizet egy kiválasztott útra és a jelzett időben buszra, vonatra ül. Az utazásnak neki kellett készülni. Vegyünk egy példát Péter egyik utazásából. Rómát választotta úti célnak. Mehetett volna repülővel, de ő a kissé kényelmetlenebb vonatra szavazott. A vonatból lehet nézelődni és a megérkezés is fokozatosan, következik be. Természetesen egy ilyen utazáshoz hozzátartozik a felkészülés is. Legelőször beszerezett egy Róma várostérképet. Vett egy útikönyvet, melyet alaposan áttanulmányozott. Kik azok a hellének, mi volt a történelmi múltjuk, hogyan élnek Itália kék ege alatt, szóval volt mit kibogozni és így az utazás várása egyre izgalmasabbá vált. Mikor felült a Déli pályaudvaron a vonatra, már nagyon sok mindent tudott az olaszokról. T. Péter eddig tizenötször járt külföldön, jövedelmének nagy részét ezekre az utazásokra költötte. Úgy vélekedett,

hogy megéri, mert ezek az utak feltöltik őt élményekkel, ismeretekkel és ez által lélekben is gazdagabb ember válik belőle. Egyszer majd utazásainak száma talán eléri Jelky Andrásét is.

Sz. Zoltán már csak a visszaemlékezéseiben tud beszélni olvasási „kalandjairól”. Ma inkább ennek nevezi, szokta is mesélni gyerekeinek, ha valami gond van a tanulás körül. Az általános iskola harmadik osztályába járt, mikor a szüleit behívatta a tanító. Zoltán már tudta, baj van, mégpedig az olvasással. Amikor órán felszólították, hogy folytassa a hangos olvasást, csak dadogott, nem ismerte fel rendesen a betűket, nem tudta egymáshoz kapcsolni, nyögdécselés lett a vége. A szülők jó sokáig voltak távol, Zoltán már elhatározta, hogy el is bujdosik, valami ismeretlen vidéken, csak apjával ne találkozzon. Az öreg szigorú ember volt, tartott is tőle. Aztán, hazatérve megvolt az eligazítás. Mindennap két kemény órát kellett az öreg felügyelete mellett délutánonként hangosan olvasni. – Ha nem lesz javulás – mondta az öreg. – Nadrágszík lesz a vége! Ettől aztán tartott, egyszer már megkóstolta, úgy döntött, inkább olvasni fog! Először döcögött, aztán kezdett feloldódni, végül már egészen jól ment. Annyira jól, hogy egyik iskolatársának a bátyja már olyan sárga – olcsó könyveket – kölcsönzött neki. Falta őket, szinte szabad teret kapott otthon, ha olvasott. Aztán rájött, hogy a könyvek mennyi érdekességet, történeteket, ismeretanyagokat tartalmaznak és ezek kutatása, izgalmassá teszi az olvasást. Ma – harmincöt éves korában – is az olvasás nyugtatja meg, utána mindig úgy érzi feltöltődött, kiegyensúlyozottabb lett és könnyebb minden.

N. Olga néni pontosan nyolcvan éves volt. Özvegyként élt már vagy húsz éve, de nem volt elkeseredve. Vidám asszonynak ismerték a házban, meg a környéken. Pontos napirend, heti rend szerint élt. Megszokott időben kelt és feküdt. Napi háromszori étkezést ő kettőre redukálta, úgy tíz óra körül reggelizett és délután háromkor ebédelt. Ezt követően már csak teát, könnyű kekszet fogyasztott. A teát ugyan nem egedül itta, mert kialakult életrendje szerint – tudta ezt mindenki – négy óra után szívesen fogadta ismerőseit, egy kis beszélgetésre. Persze volt ebben minden.

Belefért az egészséggel kapcsolatos kérdések sora, a szomszédok ügyes-bajos dolgai, a város közéleté, a napi politika, sőt még a legfrissebb pletykák is, mint a beszélgetés fűszere, sava-borsa. A beszélgetések vidám mederben folytak, esténként Olga néni úgy érezte, ez a nap sem volt hiába való. A sok-sok információ feltöltötte, érezte ezt, meg azt is, hogy még el kell mondania, ennek meg annak. Már este, lefekvéskor, várta a következő napot.

H. Gyuri bácsi hetven évesen is felvillanyozódik, ha a régi bakancsos túrizmusról kezdünk beszélgetni. Úgy került erre sor, hogy az SZTK rendelőjében várakoztunk és az ország szép tájairól esett szó. A Börzsönyről, Mátráról, Bükkről, a Zengőről, a Bakonyról, a vasi tájakról, meg az Alföldről kezdtünk beszélgetni. H. Gyuri Bácsi mesélte, hogy úgy huszonéves korában került Pestre, egy gyárban dolgozott és ott volt egy természetjáró szakosztály. Hétvégeken bakancsot húztak, felkapták a hátizsákot és irány, vonattal, busszal a kijelölt kiindulási hely. Onnan tovább gyalogosan tették meg az utat. Végig járták a Budai hegyeket, voltak Dobogókőn, megmászták a Nagy-hideg hegyet, a Csóványost, Kékestetőt, Bükkben a Bálványost, Pécs környékén a Zengőt. Ellátogattak Kőszeg, Szombathely környékére, voltak az Alföldön, Hortobágyon, de nem hagyták ki Szegedet és annak tanyavilágát sem. Abban az időben a jelzett turista utak karban voltak tartva. Mindig tervezte, hogy majd egyszer ezt a nagy túrázást azzal tetézi be, végig megy egy csapattal az országos kék jelzésen. Ezt sajnos már csak Rockenbauer Pál híressé vált „Másfélmillió lépés Magyarországon” filmjének nézésével tehette meg. De így is, számára a túrázás, a bakancsos kirándulás mindig felüdülést, feltöltődést adott és egy-egy kirándulás után, alig várta a következőt.

Cs. Lajos harmincöt évesen ügyintézőként dolgozott egy alföldi település önkormányzatánál. Nem tudott szakosodni, mert a kis létszám miatt, mindenféle munkát el kellett látni. Volt ebben szociális ügyintézés, panaszok kivizsgálása, birtokhárítás, pénzügyi ügyintézés, meg még sok egyéb. Szóval mindennap, úgy mond nyakig volt az ügyek intézésében. Ahogy teltek a napok, egyre fárasztóbb volt a munka. Alig várta a

szabadságot. Két hetet sikerült kivennie. Nem tervezett semmi különöset, nem akart elutazni, csupán kikapcsolódni. Első sorban reggel lustálkodott, majd kiült a teraszra, olvasta az újságot, evett, ivott is pár laza fröccsöt. Meghallgatta a déli híreket a rádióba. A napok múlásával egyre kevesebbszer jutott eszébe a hivatal, meg a végzett feladatok. Tett-vett a ház körül, rendbe tette a pincét, majd a fűskamrát, amelyben, évközben összegyűlt mindenféle lom. Aztán arra is jutott idő, hogy egy finom birkapörköltet főzzön, bográcsban, kint a szabad levegőn. Meghívta barátait, közben jól beszélgettek, viccelődtek, feldobott lett a hangulat. Aztán, ahogy közeledett a szabadság vége, újból eszébe jutott a hivatal, a ráváró feladatok. De legalább azt érezte, hogy ismét van ereje, kedve, ambíciója, hogy szembe nézzen a majd jelentkező problémákkal.

Mindig csak megyünk, megyünk, valahová

A vándorlás, menekülés, szinte egyidős az emberrel. Valami belső erő, kényszer motiválja az egyént, hogy tovább menjen, vándoroljon, esetleg meneküljön. Persze természetes reakció arra az állapotra, ha nem érzem jól magam azon a helyen, vagy éppen meguntam, változtatni akarok rajta. Ez utóbbinál nincs kényszerhelyzet. Ha ez a bevándorlás természetes úton nem lehetséges, akkor onnan elmenekülök. Van, aki életét egy helyen tölti el. Ott született, ott ment férjhez, nősült. Ott születtek gyermekei, szinte ki sem lépett a falu határából. Ott öregedett meg, ott temették el. Ez a világ nem volt mobil, mert a körülmények sem kényszerítették erre. Apjától örökölte a földet, amely természetes valóságában, ott állt a falu határában, onnan nem lehetett elvinni egy centivel sem arrébb. Móricz Zsigmond írta: „A falu törvénye, vastörvény. A falu törvénye alól menekülni nem lehet.” Tehát ott kellett dolgoznia, leélni az életét, ha éppen nem úgy döntött, elég volt a földből (erre is volt számtalan példa), és fogta sátorfáját és párszáz kilométerrel odébb állt.

F. Laciból csak árad a szó: - 1956 novemberében az akkori Jugoszlávián keresztül menekültem el, abban az évben érettségiző tizenöt osztálytársammal együtt. Fiatalon, a határ menti városban éltük át a bódító szabadságot adó változásokat. Emlékszem azokban az időkben szinte nem is aludtunk. Kint voltunk az utcán, lelkesen üdvözlöttünk minden változást, De aztán jött az a bizonyos novemberi nap. Úgy döntöttünk, jobb, ha egyelőre eltávozzunk ebből az országból. Olaszországba kerültünk, onnan aztán a világ minden tájára szétszéledtünk. Volt, aki Franciaországba, Belgiumba került. Jó magam Ausztráliát céloztam meg. Emlékeimben és szüleim elbeszéléséből tudtam, él egy távoli rokonunk Sydneyben. Sikerült felvenni a kapcsolatot vele, aztán oda hajókáztam. Öt évig éltem ott, a rokon cégében dolgoztam, egy raktárban szortíroztam a szerszánokat, mert ezt gyártották. Érdekes időszak volt, a honvágy is gyötört, meg nagyon hiányzott a Duna, ahol gyerekkoromtól sokat horgásztam. Vizi embernek tartottam magam. A hasznom annyi lett, hogy

világot láttam, megtanultam angolul, önállóvá váltam, felnőttem. Hazajöve a vízügynél helyezkedtem el, hogy mégis közöm legyen a Dunához. Családot alapítottam. A tizenöt srácból páran végleg külföldön maradtak, páran hazajöttek. Ilyen ez a menekültlét, ki erre, ki arra.

A bevándorlás – menekültlét – az évszázadok során nagyon sok furcsaságot szült, hozott, valósított meg. Óriási ismeretanyag között kellene böngészni, tudományos kutatásokat végezni, melyeket tudósok sora el is végzett, hogy megítélhessük a bevándorlás – menekültlét – igaz tiszta képét. Érdekességként az irányok is sokszor változtak, hol erre, hol arra vándoroltak.

A 150 éves török uralom során viselt háborúk, járványok alaposan megtizedelték a lakosságot. Pótlásukra svábokat vándoroltattak (telepítettek) Pilisbe, Baranya, Tolna megyékbe, Bánság, Szatmár területére.

A Trianont megelőző évek (1890-1915) viszontagságairól írja József Attila: „kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk.” Ok: a folytonos szegényedés, kereseti alkalmak hiánya, a közigazgatási tisztviselők helytelen bánásmódja a néppel szemben.

1940-41-ben Anne Frank (a világ leghíresebb zsidó kislánya), apja – Otto Frank – írt egy régi barátjának Amerikába: „Menekülnünk kell Hollandiából, és ahogy látom, Amerika az egyetlen ország ahová mehetünk.” Nem sikerült bejutnia családjával Amerikába. Megtagadták a beutazást. A kislány tizenöt évesen halt meg Bergen-belsein koncentrációs táborban.

2012-ben 4400 magyar állampolgár folyamodott menedék státuszért Kanadában. Később hét magyart fogtak el a hatóságok, akik az egyik vízi erőmű raktárából 50 ezer dollár értékű rézkábelt loptak el.

Elérkezett az „új kitántorgás” kora is. Minden tízedik magyar – főleg magasabb végzettségűek - foglalkoznak azzal a gondolattal, hogy elindulnak. Úti cél: Anglia, Németország, Amerika. Ők munkát akarnak vállalni a jobb megélhetés reményében.

A jelenlegi migrációs hullám legfőbb kiváltó oka nyilvánvalóan az állandósult és súlyosbodó közel-keleti válság.

N. Sándorral ülünk egy presszó teraszán. Előttünk sör, azt kortyolgatjuk. N. Sándor beszél az életéről. Nem panaszként mondja a dolgokat, csak úgy jólesik valakinek elmondania. – Sohasem gondoltam, hogy a lányom, ha elvégzi az egyetemet, majd Kanadában fog letelepedni. Mindig azt hittem, férjhez megy, itt él majd a férjével, születendő unokáimmal. Ezt mindig irigyeltem az idősebb kollegáimtól, amikor meséltek a családról, unokákról. Aztán tessék, itt van az én lányom. Kapott egy féléves ösztöndíjat, elutazott Kanadába. Még arra gondoltam legalább világot lát, nem úgy, mint az apja, aki csak ennek a településnek a környékét ismeri, nem járt még messzebb. Aztán eltelt a félév, közölte a távolból, hogy nem jön haza, megismerkedett egy fiúval, összeházasodnak, ott alapít családot. Mit lehet erre mondani? Nem elvándorolt, nem menekült. A mai mobil világ, amely eléggé kitágult, ezt hozta. Naponta látom őket, skypeolunk, de ez nem az igazi. Talán jövőre repülőre ülünk a feleségemmel és meglátogatjuk őket.

A vándorlás az évszázadok alatt mindig jelen volt a világban. Valamelyik földrésről elvándoroltak az emberek, hátha ott jobb lesz, ebben reménykedtek, egy másik földrészre érkezve. Ezek a vándorlási hullámok mindig bonyodalmakkal jártak. A vándorlás vesztesei maguk a vándorlók. Ahová mentek, nem mindig látták őket szívesen. Valami üzleti ízt láttak benne, olcsó munkaerővé váltak és pont azt a munkát voltak kénytelenek ellátni, amit a helyiek már nem.

Vándoroltak az inasévek alatt, a jobb, szélesebb tudás megszerzése érdekében.. A mai korban ösztöndíjak segítik az ilyen jellegű tudás megszerzését. A vándorlás minősége is más lett. A vándorló megy, nem

rendíti meg semmi, a távolság sem, az útba akadt tenger sem. Megy, gyalogol, mint egy zarándok. Ez az ősi forma, azonban napjainkban oly nagyot változott a világ alakulásával, hogy egyik kontinensről a másikra, szinte órák alatt át lehet repülni. Vannak, akik a kivándorlásnak ezt a költségesebb, de kényelmesebb, gyorsabb formáját választják.

Hazai viszonylatban is lehet tapasztalni, bizonyos árnyalati szinten, hogy a képzett lakos „bevándorol”, mondjuk Nyíregyházáról Győrbe. Otthon semmi, Győrben, az autóiparban el tud helyezkedni, viszi családját és dunántúli lakossá válik.

Azonban a bevándorlás, amikor nagy tömegeket mozdit meg (százezres nagyságban), beláthatatlan gondokkal jár. A befogadók eltérően reagálnak, hol segítik, hol pedig gátolják útjukat. Mi a megoldás? Kérdezheti bárki joggal. A kérdés óriási, a felelet számtalan. Senki sem tudja, hogy azok közül, melyik az igazi, a megoldást tartalmazó.

T. Tamást az 56-os események már felnőtt fejjel érték. Akkor egy gimnáziumban tanított, testnevelést. Tornatanár volt a képesítése. Az akkori napok aktív résztvevője volt, oly annyira, hogy az ott, azon a településen megalakult munkástanácsba is bevásztották. Tették a dolgukat, a helyzetnek megfelelően. Érezte, elérkezett a változás ideje. Aztán ez az időszak rövidre sikerült. A megtorlások elől Franciaországba menekült. Ott is képesítésének megfelelően egy torna klubban edzőként dolgozott. Megnyugodni azonban nem tudott. Az otthonról hallott hírek elkeserítették. Az a bizonyos menekültlét mindig jelen volt életében, akár mit tett, szabadulni nem tudott tőle. Franciaországban élt élete végéig, egyszer sem látogatott haza.

- Vízvezeték szerelő a szakmám – mondja T. Ferenc, aki most pontosan nyolcvan éves. Amerikából látogatott haza a napokban. – 56-ban disszidáltam, finoman fogalmazva elvándoroltam. Először Bécsbe mentünk, többedmagammal. Úgy gondoltam, jobb, ha elmegyek az események miatt. Benne voltam egy-két dologban, éreztem, biztosabb, ha elmegyek. Meg hajtott, úgy huszonkét évesen a kíváncsiság, mi lehet abban a nagy Amerikában? Hatvan éve élek itt a Florida-i Orlando nevű

városban. A szakmámnak köszönhetem, hogy az első perctől kezdve, nem volt semmi bajom. Be tudtam illeszkedni, itt is csöpögnek a csapok, nem győztem javítani, szerelni őket. Nem panaszkodom, van egy kis vállalkozásom, öten dolgozunk benne és a víz vezetése, szerelése a fő profilunk. Van egy négyszobás, emeletes házam, két autóm. Talán a magánéletem nem alakult úgy, ahogy kellett volna. Három asszonyt vezettem az oltárhoz, volt köztük egy úgynevezett afroamerikai lány is. Szép csoki színű bőrével a kedvencem volt, de valami miatt még sem passzoltunk. Más világban élek, már hosszú ideje, de a szívem mégis Debrecen környékére vágódik vissza, de azt is tudom, ez már nem fog teljesülni. Ilyen egy elvándorolt ember sorsa, ebbe kell belenyugodni.

„Szokás teszi az embert”

Szokták mondani: - Szokás teszi az embert! Ez így is van, mert cselekedeteink negyvenöt százaléka szokások összessége. Persze a szokásaink sem sorolhatók egyetlen kategóriába, mert vannak jó szokásaink és vannak rossz szokásaink. Ezeket még nem sikerült teljes egészében sterillé tenni. Vannak bevett szokások, vagy olyan szokások, melyek elterjedtek. Köthetők eszközökhöz, születéshez, névnaphoz, valamely ünnephez, betegségekhez, látogatásokhoz vagy éppen a halálesethez, ezzel kapcsolatos, temetéshez, halotti torhoz. Mondják, ilyen alkalmakkor: - Ez a szokás! Helyrajzi helyhez is köthető számtalan szokás, mert ugye más a falusi, vagy éppen városi szokás. Az üzleti életben is számtalan szokás él, vagy éppen ezt nem szokás tenni, vagy nem illik. Nevelő hatással is mondják, felszólítva a fiatalabbakat, akinek még nincs tapasztalata, hogy ilyenkor (esemény) ezt szokás mondani, hogy... A viselkedésre is kihatással van, mert nagy a szokás ereje, hatalma, mert fura, vagy visszataszító lenne, ha nem a szokás szerint cselekednénk. Régen faluhelyen az év utolsó napjaiban a kéményseprő járta végig a portákat. Nem a kéményeket ellenőrizve, csak szerencsét kívánt a ház urának és ezért egy kis szerencsepénzt kapott. Mára már a fűtési módok is megváltoztak, kémény sincs annyi és a kéményseprő is – fehér hollóvá – változott. A postás maradt meg, akinek évvégén szokás pár forintot adni, azért, hogy évközben elhozza leveleinket.

Régi falusi szokás volt, ha disznót vágtak, akkor vittek a feldolgozott disznóból kóstolót. Persze ezeknek a szokásoknak volt elfogadható magyarázata és jó oldala is. Nem kell nagy képzelő erőnek lenni, érthető a folyamat. A meghízalt disznók levágásának az ideje ősszel, kora télen jött el. Ki előbb „ölt”, ki később, ez olyan hallgatólagos beosztással történt. Levágták a disznót, a rokonságból többen részt is vettek a vágáson, fogyasztottak is a hagymás vérből, a toros káposztából, kolbászból, hurkából, a frissen kisült tepertőből. Másnap a gazda (gazdaasszony) kóstolói csomagokat készített, melyet aztán elvittek a rokonoknak,

ismerősöknek, akik erre értékrendjük szerint érdemesek voltak. Aztán napok múlva, ha azok vágtak, az ő disznójukból is kaptak kóstolót. Volt úgy, hogy egy hónapon keresztül csak a kóstolókból kosztoltak, mert annyit kaptak, innen-onnan. Az őszi, kora téli napokban ezzel nem is volt gond. A kóstolói csomag átadásakor, megköszönték és hozzá tették: - Fogyasszák egészséggel! – Köszönjük! Isten tartsa meg jó szokásukat. Ha tiltakoztak, udvariasságból, mondták még: - Ez szokás dolga! Ez a szokás még ma is él, de egyre kevesebb a gazda, aki csak a maga hizlalt disznóból akar falatozni. A boltokban – falun és városban – minden olyan ízletes, disznótori étket, meglehet kapni, ami eddig csak a disznótorok kiváltsága volt.

Zs. Gábor egy hivatalban dolgozott, már huszonöt éve. A hivatali munka, ülő foglalkozás, sokszor elgémberedtek a lábai. Mindig megfogadta, hogy lazításképpen futni fog, enyhítse a görcsöket a lábaiban. Aztán ebből sohasem lett semmi. Eljött az idő, nyugdíjba ment. Átértékelte eddigi életét és új szokásokat vezetett be. Többek között beiktatott egy délutáni sétát, amely pontosan kettő órákor kezdődött. A kijelölt útvonalon végig ment és négy órára hazaért. Ezt a szokásos napi sétáját mindennap megtette. Nem érzett fáradságot, sőt, szinte jól is esett.

Jól tudjuk, hogy a szokás egy bizonyos cselekvés gyakori ismétlése folytán megszokott szokássá válik. Így járt Sz. Gábor is, amikor Skoda gépkocsijával délután ötkor beállt a Zombori utcába, a házuk elé. Az asszony a negyedik emelet ablakából intett férjének, érzékelve vele, hogy tudja, haza érkezett. Gábor visszaintett, aztán arra gondolt, hogy elmegy abba a két házzal arrébb lévő „ital-házba”, melyet egy szorgalmas vállalkozó a háza alatt lévő garázsából alakított ki. Megiszik egy hideg sört és már is megy fel a negyedik emeletre. A kezdet kezdetén ez így is volt, úgy egy hétig. Ez idő alatt, már ismerősökre lelt, beszélgettek. Aztán az egy sörből kettő lett, majd egy kis pálinkával is elkísérték. Arra gondolt, miért ne, hiszen vége a melónak, autóba majd csak reggel ül. Addigra a szesz kimegy a szervezetéből és nem lesz semmi baj. Aztán mindig késett a fel menetellel, az asszony korholta is érte. Mivel biztosítási ügynök volt,

az ismeretségek során kötött pár üzletet az ott lévőkkel, így „munkaterületnek” minősítette és volt magyarázat mindenre. Ez a napi megállás, bemenetel az „ital-házba” szokásává vált. Ha nem volt dolga, akkor is bement, a szokás rabjává vált. Néha többet ivott a kelleténél, ebből otthon gondok is adódtak, de egy idő után már nem tudott, vagy talán nem is akart változtatni rajta.

Mindenkinek vannak bizonyos szokásai. Van, akinek több, van, akinek kevesebb. Vannak olyan szokásaink, melyet észre sem veszünk, apró, sokszor figyelemre sem méltóak. Egy hölgy, aki sokszor észre sem veszi, hogy magában hangosan beszél. Ismerősöm mesélte erről a szokásáról. Aztán még az is hozzá tartozik, hogy tisztaság mániás. Persze ezzel a szokásával már-már túlzásokba bonyolódik. Ha belépek a lakásába, le kell tenni a cipőmet. Ez még rendben is lenne, de ahová léptem, erre a célra rendszeresített felmosó rúddal, tisztára törli, ott az orrom előtt. Már nincs is kedvem tovább menni. Nem tud szabadulni ezektől a szokásaitól.

Vannak olyan szokások, melyek már magyar szokásoknak is mondhatók, tehát „hungarykum”. Ilyen többek között a vasárnapi ebéd. Az étlapon okvetlen kell szerepelnie húslevesnek, jól fel zöldségelve. Rántott húsnak, disznóból vagy csirkéből, köretnek sült krumpli, vagy tört krumpli. Ha ez éppen nem aktuális, akkor jön a következő helyettesítő fogás, pörkölt, jó zaftosan, sok hagymával, szintén sertésből, csirkéből, esetleg marhából (birka már nem), hozzá nokedli, ha lehet apró, savanyúság. Desszertnek valami féle sütemény, kávé. Az érzékenyebbek ilyenkor bekapnak egy dipangrint, hogy meglegyen az egyensúly.

A következő magyar szokás, a panaszkodás. Találkozik egy angol, vagy amerikai, megkérdik egymástól, hogy vagy? A válasz: - Jól! A magyarnál ez úgy alakul, hogy a válaszok: - Elvagyok! (letargikusan, enyhén). – Képzeld a lábam, a gyomrom, a fejem (aztán jönnek a részletek). – Hogy vagy? –kérdés, a válaszadó csóválja a fejét és mondja: - Képzeld a főnököm, az a barom... - Én nem tudom, mit képzelnék ezek a politikusok... - Magyarázd meg nekem, hogy lehet ennyi pénzből

megélni? ... Semmi pozitívum, csak a lehangoló, negatívumok áradata hangzik el. Tehát – szokás panaszkodni.

A harmadik magyar szokás („hungarykum”) a pálinka és annak megszokott (már, már természetes útjai). Érkezik a vendég, átszalad a szomszéd: - Megkínállak egy kupicával! (és isznak). Reggel felkel az öreg nyugdíjas, mamika, papika, előveszi a pálinkát, töltenek: - Ez orvosság! – mondják (és isznak). – Görcsös fájdalom van a fejemben! – Igyál rá egy kupica pálinkát! (és isznak). – Nem tudom, mi van velem, olyan ideges vagyok! – Igyál rá egy kupica pálinkát! és még számtalan kifogás, ötlet, de a vége a jól bevált szokás (egy kupica pálinka!).

Létezik szokásjog is. A Nemzetközi Bizottság döntésének megfelelően kimondja: háború esetén a polgári lakosság kímélését, szokásjogi alapon, tiltja ezen cselekvést. Ez időben és térbeni kohéziót jelent. Sajnos az elmúlt időszakok háborúi, akár Európában, akár Közel-Keleten, ennek sokszorosan ellent mondtak.

A köznapibb szokásjog szerinti cselekvések megítélése sokszor bennünket is érintenek. Főleg a tulajdoni viszonyok sorában alakult ez ki. Társasházak épültek osztatlan közös tulajdonú telkekre. Az együttélés során ebből sok vita keletkezett, melyet ezekben az esetekben az eljáró hatóságok, kisebb, nagyobb sikerekkel a szokásjog alapján próbálnak rendezni.

Milyen furcsa a napjaink jelensége, szokása, amely a szülés körül alakult ki és társadalmi szokássá vált. Kezdjük ott, hogy régen, a múlt században, a lányok általában 16-20 éves korukban férjhez mentek. Szültek egy, két, esetleg három gyereket, de nem ritkaság volt a 6-8 gyerek sem, főleg faluhelyen. Ezek a gyerekek szép lassan felnőttek, mire ötven évesek lettek, a szülők már átlépték a hatvan, hetven éves korhatárt. Akkor az volt a „trendi”, a szokás, hogy ebben a már említett korban férjhez mentek és „teljesítettek” az utódpótlás feladatát. Mire az öreg szülők rászorultak a gondozásra, ők már meglett felnőttek lettek.

Mi van most? Az a bizonyos férjhez menés, anyává válás időszaka jóval eltolódott. Most az lett a trendi, a szokás, hogy előbb egzisztenciát

kell létesíteni. A gimnázium után jön az egyetem, a nyelvtanulás, de sok esetben ezt a végzettséget még meg kell fejteni újabb felsőfokú végzettséggel. Ennek pedig úgy harminc éves korban van vége, aztán ki kell fogni egy jó állást, ebbe illik teljesíteni is. A párválasztás csak ezután jöhet számításba, és amikor a hölgy (mert már nem lány), abba az életkorba kerül, hogy szül egy-két gyereket, már közel van a negyvenedik életéhez. Mire hetven éves lesz, a gyerekek még csak harminc évesek. Aztán ők is kezdik megteremteni saját maguk számára az egzisztenciát. Az elfoglaltság nagy, az öreg szülőkkel, már nincs idő törődni.

Vannak szokások, melyek kimennek a divatból, vagy úgy is lehet fogalmazni: - kimegy a szokásból! Egy ilyen fajta cselekvés feltételezett szokásból való kimeneteléhez fűzött megjegyzést az alábbiak szerint Arany János: - „Nem tudom, de nagy kár lenne, ha divatból úgy kimenne, mint például – hogy többet ne mondjak ... a káromkodás.” Mennyire igaza volt a költőnek, mert egy jó, időben, elkanyarított káromkodás, olyan, mint a gőzszelep, kiold és megnyugszunk utána.

A szokásokról, ha szólunk, meg kell állapítani, ha felismered, ha nem, a napi viselkedésed felét, rögzült szokások határozzák meg. Ezeket automatikusan, tudattalanul hajtjuk végre, nap, mint nap, pontosan ugyan úgy, újra és újra.

Nagyjából úgy végzi ezeket az ember, mint egy robot, ahogy fogat mosunk, borotválkozunk, kávéfőzünk, ahogy öltözködünk, ahogy felszállunk a villamosra, stb. Ezek bevett szokások. Ezeknek a rögzült szokásoknak az a haszna, hogy végrehajtásukra nem is kell odafigyelni. A tudat egy része „felszabadul” és közben másra fókuszálhatunk. Ez egy zseniális trükk, amellyel hatékonyabbak lehetünk.

Hisszük: az én életem az igazi

Ha az életről kell szólni, akkor azonnal felmerül bennünk a kérdés: - mi is az igazi élet? Valami olyan élet, amely nincs megtűzdelve hamissággal, csalfa hittel, indulatokkal, görbe utakkal és még számtalan buktatóval? Tehát az igazi élet valami olyan folyamat, amely védve van mindentől? Ez lehet a kérdés, de a válasz nem ilyen egyértelmű. Sajnos, ha kártyajátékhoz hasonlítjuk, akkor meg kell győződünk, a lapok járása eléggé forgandó. Azt mindenféleképpen el kell fogadni, hogy az élet igazi értelme, hogy boldog legyél. Dalnoki Jenő a Fradi volt labdarúgója szerint: „Nyújtsd mindig a legtöbbet! Ne elégedj meg azzal, ami vagy! Próbálj meg az lenni, ami lehetnél!” Sok bölcsélet fogalmazódik, áll össze e neves focista egyszerű gondolataiban. Azonban azt is tudjuk, hogy az igazi élettel szemben másféle életek is léteznek. Példaként említésre méltó az olasz filmrendező Federico Fellini: Édes élet című alkotása, vagy a keserves életről szóló magyar filmrendező Fábri Zoltán: Körhinta című filmje.

Z. Rita házasságon kívül szülte meg kislányát. Ekkor huszonnégy éves volt, párja elhagyta, a felelősség alól elmenekült. A kezdeti trauma után, összeszedte magát és élete értelmét, lányának felnevelésében látta és találta meg. Nem volt egyszerű egyik nap sem. Dolgozni kellett, mert pénzre szükség volt. Reggel korán keltek, buszra szálltak lányával, a kis Ritával. Irány a bölcsőde, majd később az óvoda. Mindent úgy kellett szervezni, hogy flottul menjenek a dolgok. Semmi lazítást nem lehetett megengedni, mert akkor felborult volna a rend, amely működtette kettőjük életét. Kisebb, szusszanásnyi szünet, akkor következett be Z. Rita életében, amikor a kis Rita iskolás lett, tehát már nagyobb lánnyá vált. Ekkor nyáron, pár hétre a nagymamához ment nyaralni. Aztán folytatódott az élet, az iskolai évek, eljött az érettségi ideje is. A kis Rita, nagylány lett. Felvették az egyetemre, tanárnő lesz belőle. Z. Rita, a mama, sohasem panaszkodott. Úgy tett, mintha tudta volna Bruce Lee Kaliforniában

született Hongkongi származású harcművész, színész mondását: „Az az igazi élet, amit másokért élünk.”

Z. Sándor közel van a hatvanhoz. Arca eléggé barázdált, az élet szántotta ezeket. Sohasem gondolta, mi minden fog történni vele. Azt hitte még gyerekkorában, felnő, tanul, megnősül, lesznek gyerekei, valamiféle foglalkozása és szépen igazán éli majd életét. Romániában született, ott járt iskolába, majd húsz éves korában megnősült. A dolgok nem úgy alakultak, ahogy eltervezte, döntött, áttelepülnek Magyarországra. Nem is volt nagyobb gond ezzel, de amikor átjöttek, felesége megváltozott, válni akart. A veszekedések napi eseményeknek számítottak. Z. Sándor úgy érezte, élete egy kicsit (a nagyobbat nem akarta még önmagának sem elismerni), kisiklott. Ha már megindult, országot váltott, akkor ebből a zűrös állapotból csak további, keserves harcok során tud kiszabadulni. Ehhez a harchoz, még az is hozzájárult, hogy a válni akaró feleség sok pénzt követelt tőle. Innentől kezdődött kálváriája. A jó kereseti lehetőség reményében először elszerződött Németországba egy utazó cirkuszhoz, olyan mindenesnek. Állították, bontották a nagy sátrat, dolgoztak, szállítottak. Egy év után visszajött, annyi pénzzel, hogy az asszony igent mondott most már a válásra. Aztán elszerződött egy vásározó kereskedőhöz sofőrnek. Járták az országot, árulták a pólókat, zoknikat, gatyákat, táskákat. Egy idő után megunta ezt a cigányéletet, elhelyezkedett egy üzembe, betanított munkásnak. Néha elgondolkodott, honnan hová jutott? Gárdonyi Géza író sorai a legjobbak erre: „Görbe az útja némelyik életnek. Sose tudhatjuk, hová jutnak rajta vénségükre.”

Cs. Kázmér ma pontosan ötven éves. Halántékát erősen ősz hajszálak fedik. Biztosan mutatják azt a küzdelmes életet, melyet ő maga választott, saját magának. A kötöttségeket sohasem szerette, ezért döntött úgy az ezredforduló tájékán, létrehoz egy autójavító szervizt. Az első lépések nem voltak egyszerűek, kellett egy műhely, azt fel kellett szerszámozni, hogy autót tudjanak javítani. Szakemberek is kellettek. Ez az időszak tele volt szenvedéssel, de aztán ezen is túljutottak. Pályáztak egy autótípus kizárólagos márkaszerviz jogáért, de vereséget szenvedtek.

Más szervíz kapta meg. Túlvészelték, tették a dolgukat. Autók kereskedelmi forgalmazásába vágtak bele. Jó döntés volt, mert kétezer után felfutott az autópia. Volt olyan nap, hogy Skodából négyet is eladtak. Pár év után, telített lett a piac, leállt a vásárlás, már-már veszteség környékezte a vállalkozást. Pár év vegetálás, sokszor a teljes veszteségből a szervízből befolyt pénz, mentette meg őket. Móricz Zsigmond író idézzük, aki bölcsen úgy fogalmazott: „Az élet tömérdek vágánnyal dolgozik. Vannak mellékvágányok, vannak holtvágányok, de ezek is az életet szolgálják, tehát voltaképpen csak élő vágányok.”

T. Károly most harmincöt éves, nős, két fiú gyerek apja, felesége óvónő. A várostól egy távoli faluban laknak, ott építettek házat. A kezdeteknél T. Károly az akkori helyi termelőszövetkezetben, mint traktoros dolgozott. Szántott, vetett, fuvarozott, mikor mit kellett tennie. Sajnos ennek az időszaknak a történelmi változás miatt, vége szakadt. Mivel a traktorral való bíbelődés, közelebb vitte a motorokhoz, ezt követően egy autószerelvben talált munkát magának a városban. Itt kitanulta a szerelést, nem volt semmi gond. A gyerekek növekedtek, az igények is megsaporodtak, kellett a pénz. T. Károlyt elcsábították egy fuvarozó céghez, ahol kamionra ült, megvolt hozzá a jogosítványa. Járt az országot, egyszer még Németországba is vitt egy fuvart. Most jól érzi magát, magabiztosan ül a volánnál és rója az országutak, szürke kilométereit. Móricz Zsigmond írta: „mindig újra kell kezdeni, s mindig be kell fejezni, amit az ember kezdett. Így szakaszokra oszlik az élet, másképp pedig végtelenül összemosósodik és lagymatag lesz.” T. Károly úgy látszik eszerint éli életét.

T. Péter úgy tizenöt éves korában eldöntötte, színész lesz. Ennek az elhatározásnak az volt az alapja, hogy szépen szavalt. Minden iskolai ünnepen verset mondott. Szavaló versenyen is részt vett, több oklevelet is kapott, tanárai is biztatták. Gimnáziumban egy színművet adott elő a negyedik osztály. Nagy siker volt, a tapstól vízhangzott a tornaterem, amely színházteremmé alakult erre az alkalomra. Jött a pályaválasztás, K. Péter a színészetet választotta. Ekkor volt tizenhét éves. Szeretett volna

a színművészeti főiskola kapuján bemenni, erre a pályára, de az első rostavizsgán, eltanácsolták. Aztán teltek az évek, egy kultúrházban elszegődött egy színjátszó körhöz, ott sokat szerepelt, sikerei is voltak. Aztán megint megpróbálkozott a főiskolával, de most sem jött össze a siker. Ekkor jött kapóra számára egy barátja által hozott hír: - segédszínészt keres egy vidéki színház.(biztos elfogytak a színészek, feljöttek a fővárosba). Elszegődött, eltöltött ott négy évet, jelentkezett harmadszor is színész szakra. De most vele volt a szerencse, felvették. Élete eddigi történetét elmesélte barátjának egy sörözés alkalmával. Melyre a barátja így válaszolt köznapi gondolattal: „Ismert az a mondás, ha egy ajtó bezárul, akkor keresni kell egy másikat. És ha nem maradt több ajtó? Akkor bemászol az ablakon, soha ne add fel!”

K. Irén élte az életét, benne nem volt semmi nehézség. Minden olyan természetesen történt, mintha így lett volna megírva. Pesten született, apja úgy ötéves korában diplomáciai szolgálat során Spanyolországba került. Ment a család is. K. Irén ott járt iskolába, a középiskolát is ott kezdte. Természetesen mindezt spanyol nyelven, amely már szinte anyanyelve lett. A gazdasági egyetemet Madridban kezdte, majd huszonhárom évesen Pesten fejezte be. Diplomával a kezében egy spanyol érdekeltségű kereskedelmi céghez került. Pár év leforgása alatt, már vezető beosztásban volt, jó fizetéssel. Férjhez ment egy spanyol illetőségű, szintén közgazdászhoz. Két gyerekük született, házat építettek Érden, frekventált környezetben. Természetesen a beosztásuk miatt, két márkás autó is dukált az életükhöz. Gondtalanul éltek, a siker ott járt a házban, szinte mindennapos volt. Persze, halva ezt a történetet, az emberben önkéntelenül is felvetődik, miért működik ez ilyen pontosan és sikeresen? Másnál miért pontatlanul, sikertelenül? John Y Olineast író, aki magyar származású és álnéven publikál (Hegedűs János), azt írta: „Ne örülj, ha a dolgok jól alakulnak, mert az élet olyan, mint a hullámvasút. Az emelkedés után mindig jön a mélypont!” K. Irént és családját óvja meg a sors, a hullámvölgytől.

Az élettörténetek eléggé eltérőek voltak. Egyben, valami módon mégis azonos ihletésűek, hogy az igazi életet szerették volna megélni. Kinek így, kinek úgy sikerült. Maguk a történetek is tele voltak eltérő ívekkel, buktatókkal. A nagy magyar író Móricz Zsigmond szavait ismételten híva segítségül összegezhetjük: „Én nem egy életet éltem át, hanem mindig azt érzetem, hogy ezer és ezerformájú az élet.

■■■■■